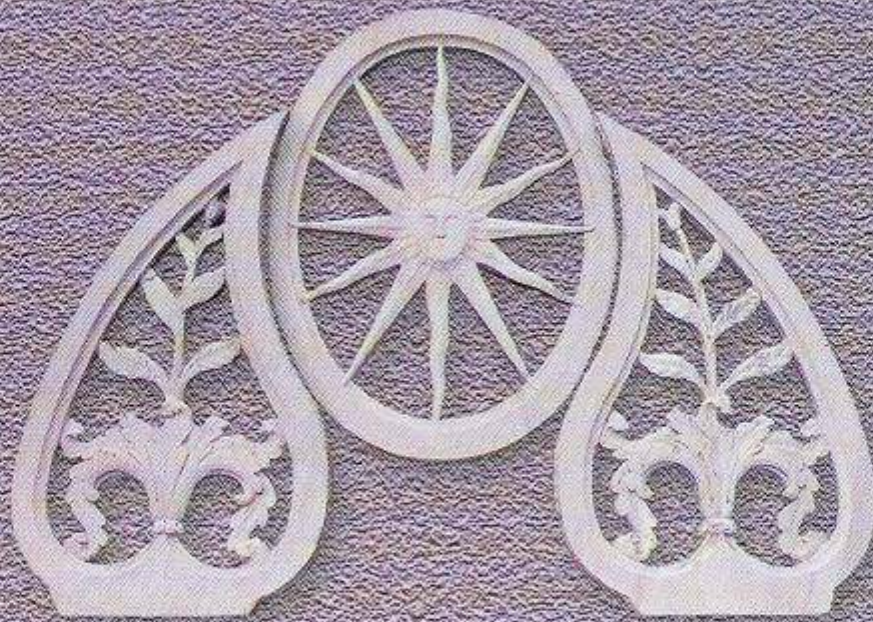

BERGAMA BELLETEN - 11

ÖZEL SAYI - BERGAMA 14 EYLÜL 2002

GÜNÜMÜZE DEĞİN BERGAMA SERGENİ

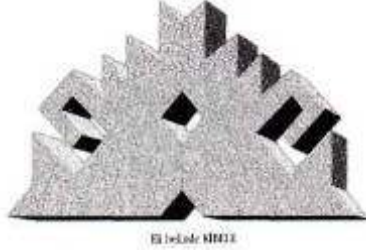
Necati KARAÇOBAN

BERGAMA KÜLTÜR VE SANAT VAKFI
BERGAMA FOUNDATION FOR CULTURE AND ARTS

BERGAMA BELLETEN - 11

BERGAMA 14 EYLÜL 2002

GÜNÜMÜZE DEĞİN BERGAMA SERGENİ ÖZEL SAYI

Necati KARAÇOBAN

Araştırmacı-YAZAR

BERGAMA KÜLTÜR VE SANAT VAKFI
BERGAMA FOUNDATION FOR CULTURE AND ARTS

GÜNÜMÜZE DEĞİN
BERGAMA SERGENİ
ÖZEL SAYI

Necati KARAÇOBAN

Araştırmacı-YAZAR

Mustafa Kemal Atatürk, Bergama gezisinde
Arkeologların **Asklepion**'u abartılı anlatımlarına karşılık şöyle demiştir:

*“Kazın Beyler kazın, onun altından da
Türk'ün çarığı çıkar.”*

BERGAMA BELLETEN - 11

BERGAMA 14 EYLÜL 2002

BERKSAV

**Bergama Kültür ve Sanat Vakfı'nın
Bir kültür hizmetidir.
Yılda bir kez yayınlanır.**

Sahibi

**BERKSAV
Bergama Kültür ve Sanat Vakfı Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Yakup KAŞARCIOĞLU**

**Genel Yayın
Yönetmeni**

Dt.A.Gülbüz BAGANA

**Sorumlu Yazı
İşleri Müdürü**

Mustafa DURMAZ

Yayın Kurulu

**Dt.A.Gülbüz BAGANA
Mustafa DURMAZ
Av..Mete MORAL
Necati KARAÇOBAN**

Yönetim ve

Yazışma Adresi

**BERKSAV
Atatürk Bulvarı No:54
35700/Bergama-İzmir
Tel: 0 (232) 631 35 91
Faks:0 (232) 631 36 50
<http://www.berksav.org>
e-mail:berksav@berksav.org**

Dizgi

Berna AVDAN

**Grafik,Tasarım,
Film,Baskı**

**Çağdaş Matbaası
Bergama**

İ Ç İ N D E K İ L E R

Zeybek Nene	6
Berksav'dan Sunuş - Yakup KAŞARCIOĞLU	7
Sunuş - Necati KARAÇOBAN	8
Kuru Zemin Döşeme Türleri	11
Bergama Tarihçesi	12
Bergama Yöresindeki Türkmen Boylan	21
Keçe, Kilim ve Halının Tarihçesi	23
Bergama'da Keçe	24
Bergama'da Kilim	27
Bergama Halıları	40
Pazırık Halısı	41
Hanlarda Kullanılan Malzemeler.	44
Günümüze Değın Bergama Halıları	59
Holbein Grubu Küçük Madalyonlu Bergama Halıları	61
Holbein Grubu Sekizgen Madalyonlu Bergama Halıları	63
Lotto Grubu Rumi Raporlu Bergama Halıları	69
Bellini Grubu Bergama Halıları	71
Memling Grubu Bergama Halıları	73
Transilvanya Grubu Bergama Halıları	75
Büyük Madalyonlu Bergama Halıları	77
Köşe Kare Madalyonlu Bergama Halıları	79
Çanakkale Kazdağlan Türkmen Grubu Bergama Halıları	81
Yuntdağı Türkmen Grubu Bergama Halıları	83
Yagcibedir Türkmen Grubu Bergama Halıları	89
Yüncü, Karakeçili Türkmen Grubu Bergama Halıları	94
Kozak Grubu Bergama Halıları	98
Mihraplı Seccade Bergama Halıları	102
Geometrik Semah Bergama Halıları	104
Zemini Uzun Bantlarla Belirlenmiş Bergama Halıları	106
Karadağ Grubu Bergama Halıları	108
Gruplandırılmayan Geleneksel Bergama Hakları	112
Sonuç Bildirgesi	113
Kaynakçalar.	115
Özgeçmiş	116

* Bölge halkı arasında *Sergen* dar anlamda *raf* olarak algılanmakta ise de Bergama *Sergeni* Bergamalıları sergileyebileceği pazarlayabileceği dokuma el sanatlarının mükemmel ürünleri keçe, kilim ve halılarını (kuru zemin döşemelerini) anlatmak için geniş anlamli kullanılacak başlık olarak vurgulanmıştır.

ZEYBEK NENE

1897 Yenice Köyü (Yağcıbedir) doğumlu. Gözleri görmüyor. Aklı,kalbi ve elleriyle Yağcıbedir halılarına halen can veriyor.

Sayın Belleten Okurları,

Berksav Yönetim Kurulu Başkanı olarak sizlere hitap etme şerefine ulaşmaktan dolayı memnuniyetimi belirtir; sevgi ve saygılarımı sunarak hepinize mutlu yarınlar dilerim.

Kültür ve sanatın kalıcı evrenselliği nedeniyle insan yaşamı kısa ve geçici olduğundan yapılan çalışmaların iz bırakabilmesi daima düsturumuz olmuştur.

Bergama,kültür ,sanat ve medeniyet bakımından dünyadaki yerini almış bulunmaktadır.Bizlerin görevi Bergama'nın dünyadaki bu yerini layıkıyla muhafaza etmek olmalıdır.Berksav olarak çalışmalarımız bu yönde yoğunlaşmaktadır.

Vakfımızın 13 yıllık bir geçmişi olduğu ve gelmiş olduğu boyutun küçümsenemeyeceği bir gerçektir. Bu nedenle bu konuda kurulmasına vesile olan bütün kurucu üyelerimize ve bugünlere gelişimizin en büyük katkısı olan rahmetli Hasan Ergül'e ve eşi rahmetli Meliha Ergül'e şükranlarımı sunuyorum. Kuruluşundan bugüne kadar başkanlığındaki Sayın Gürbüz Bagana, Sayın Mustafa Pulcu, Sayın Nihat Özçoban, Sayın Sami Altan, Sayın Cahit Üzken'e ve Yönetim Kurulu Üyelerine,başkanlığımdaki Yönetim Kurulu Üyeleri olan Sayın Halit Ersezgin'e, Sayın İnsaf Fidan'a , Sayın Mustafa Pulcu'ya, Sayın Mustafa Durmaz'a , Sayın Akşit Tedik'e ve Sayın Macit Gönlügür'e ,bu özel sayının yayınlanmasında emeği geçen Sayın Necati Karaçoban'a, Yazım Kurulu Üyeleri Sayın Gürbüz Bagana'ya,Sayın Mete Moral'a , Sayın Mustafa Durmaz'a ,Sayın Bedri Hacan'a, Sayın Berna Avdan'a ve bu konuda katkısı olan bütün katılımcılara teşekkür eder şükranlarımı sunarım.

Saygılarımla

Bergama Kültür ve Sanat Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı
Yakup KAŞARCIOĞLU

-SUNUŞ-

Değerli Berksav Belleten Okurları ,

Bugüne değin Bergama deyince hep akıllara Antik Çağ Kültürleri, Helenistik Kültür Roma Kültürü, Bizans Kültürleri gelmektedir.

Elbette bu kültürleri yatsıyamayız.

Bu kültürlerin Batı Anadolu Uygarlıklarında tartışılmaz ve eşsiz yerleri vardır.

Berksav eski yöneticisi Sevgili arkadaşım Cahit Üzken ve arkadaşlarının teşvikleriyle dönem başkanı Sayın Yakup Kaşarcıoğlu'nun teşvik ve destekleriyle 2 yıl süren bu araştırma yaklaşık 1000 yıllık bir kültürel mirası sizlere fotoğraf ve sözlerle aktarmaya çalıştım.Ulaşabildiğim 4 bölgenin binlerce yıllık genetik hafızalarının mükemmel ürünlerini günümüze kadar aktaran eşsiz halk sanatçılarını gördüm.O halk sanatçıları Erken dönemde Avrupa Rönesans'ına damgasını vuran ressamalarını etkilemişler.

İşte garip olan bizler ,yadırgarken onlar kucak açmış sahiplenmişler.

Gelin, güzel Türkmen kızına, gelinine ve anasına gerçekten hak ettiği değeri birlikte verelim de daha iyiye daha güzele binlerce yıllık kültürel mirasların harika insanlarına sahip çıkalım.

Zaman zaman, tekrar tekrar gezme olanağı bulabildiğim,Karadağ, Yuntdağı, Kozak ve Yağcıbedir köylerinin güzel sanatkarlarına sahip çıkıp onlara hak ettikleri değeri verip saygı gösterelim.

Bu iki yıllık araştırma çalışmalarında bana yardımcı olan Sayın Kaymakamım Ali Şanlıer'e, Sayın Belediye Başkanı Akif Ersezgin'e ,Sayın Müftümüze, Sevgili arkadaşım Eyüp Eriş'e,Berksav Belleten yayın kurulu üyeleri Sayın Dt.A.Gürbüz Bagana'ya, Sayın Mustafa Durmaz'a ,Sayın Avukat Mete Moral'a ,Sayın Vakıf Müdürü Bedri Hacan'a, dizgide büyük emeği geçen Sayın Berna Avdan'a , gezerken karşılaştığım Köy muhtarlarına, köylü tüm analarımıza, bacılarımıza ve bana her aşamada destek olan eşim Gündüz Karaçoban'a sonsuz saygılarımı sunarım.

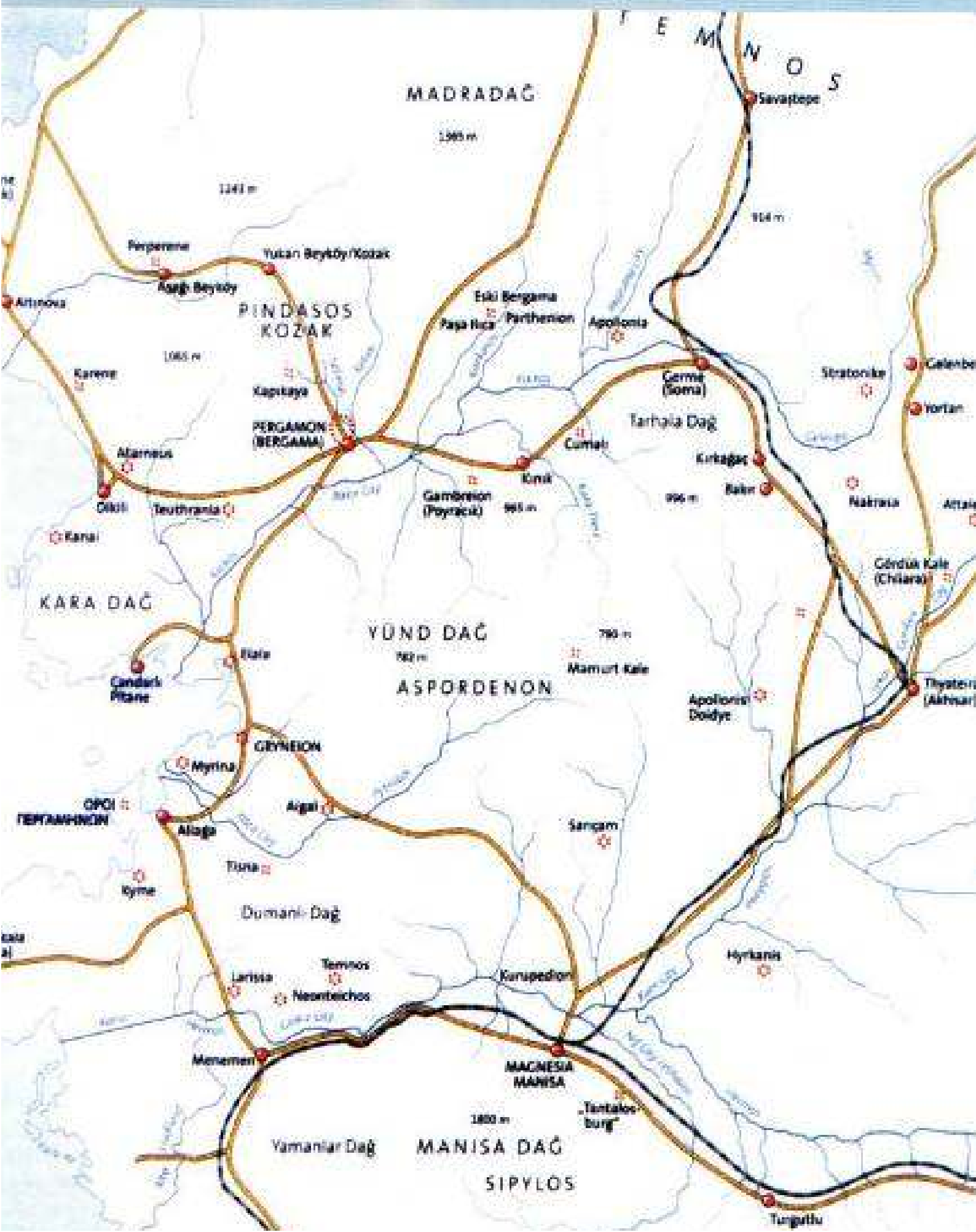
Görüp görüntüleyemediğim, durup söyleyemediğim, dinleyip aktaramadığım,izleyip sunamadığım her güzelliklerin eksiklerinden dolayı okuyucu ve bölge halkının sonsuz hoşgörülerine sığınıyorum.

Benzeri araştırmaların daha güzelinin yapılacağına inanarak bundan böyle yapılacak çalışmalara her türlü katkıda bulunmaktan sonsuz mutluluk duyarım.

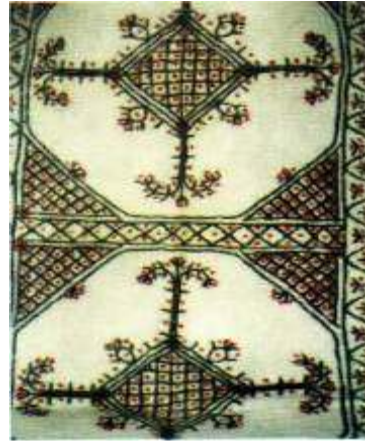
Necati KARAÇOBAN

BERGAMA HARİTASI

KURU ZEMİN DÖŞEME TÜRLERİ

MA SERGEN BÖLGELERİ

1. Yagcibedir
2. Kozak
3. Yuntdağı
4. Karadağ

BERGAMA TARİHÇESİ

Zeus Sunağı Freskleri
(Berlin'de Bergama
Müzesi)

A

rkeolojik buluntuları

Bergama'nın tarih öncesi bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir.

Yortanlı Kültürünü içeren buluntular Cilalı Taş Devri ile Maden Devrinde de yaşam merkezi olduğunu betimler.

Bergama ve yöresi Anadolu'nun en eski üç halkından biri olan Luvilerin önemli merkezlerindendir. M.Ö 3000 ile 2000 yıllarında kalıcı izler bırakmışlardır. Daha

sonra bölge Mitlerin egemenliğine geçmiştir. Batı Anadolu Uygarlıklarının en önemlisi olan Troya'nın da egemenliği altında kalmıştır. (M.Ö. 1200 yılları)

ALLIONAI KAZISI

Insula

Ilıcanın Güneyi

Ardından bölgede Lidya egemenliği hakim olmuştur. Lidyalılar'dan sonra bölgeye Persler egemen olmuştur. Bu egemenliklerin sırası ile hepsine karşı, zaman zaman başkaldırı olsa da bastırılmıştır.

Büyük İskender'in ölümü ile tüm dünya imparatorluğu generalleri arasında paylaşılmıştır. Anadolu ve Trakya Lysimakhos'un payına düşer. Lysimakhos Büyük İskender'in hazineleri ile birlikte Bergama Akropol tepesine yerleşir. Lysimakhos ölünce yerine Philetairos geçer. M.Ö (283-133) 150 yıllık krallık sürer.

Krallar:

*I.Eumenes,
IAttalos,
II.Eumenes,
IIAttalos,
IIIAttalos*

İÜ.Attalos'un vasiyeti üzerine Bergama Roma'ya bırakılır.Buna karşı tarihte ilk ayaklanma olan Aristonikos ayaklanması önce başarılı olsa da kölelerin özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi 2.yılında kanlı şekilde bastırılarak sona erdirilir.

Kutsal Yol(Asklepion)

Krallık Döneminde Bergama, kültür, sanat ve bilim merkezidir. Asklepion, Akropol gibi muhteşem kütlere sahip olmuştur. Dört büyük tiyatrosu, kütüphaneleri ile daha bir çok ilklere sahiptir.

Doğuda Kızılırmak yayına, Güneyde Akdeniz'e, Kuzeyde Marmara Denizi'ne Batıda Ege Denizi'ne kadar olan yerler tümüyle Bergama'ya bağlıdır.

Efes de bu dönemin Bergamalı sanatçıları tarafından yeniden inşa edilmiştir.

Bergama Kralı III.Attalos'un vasiyeti ile yeni başlayan Roma Dönemiyle Bergama eski görkemini kaybetmeye başlar.

Kütüphanedeki
200.000 ciltlik
kitapları
İskenderiye
Kütüphanesi'ne
bağışladılar.

Hristiyanlığın
yayılması ile
Asklepion Kültürü
önemini kaybederek
yok oldu.

Bu muhteşem kent
depremler, savaşlar ve
kötü yönetimlerle ören
yerine dönüştür.

715-718 yılları arasında
Arap Komutanı Mesleme
Akropol'de kalmıştır.

Abbasiler zamanında
yavaş yavaş Türkler
Anadolu'ya gelmeye
başlamışlardır.

Kuzey Koridoru ve Kütüphane
(Asklepion)

Tiyatro (Asklepion)

BERGAMA ÖREN YERLERİ

Akropol'den görüntüler

İlk Türkmen boylarından Sarı
Saltuklular Bergama yöresine

Yerleşmişl
erdirAnad
olu
Selçuklu
Sultanı
II.Kılıçarsl
an
zamanında
Bergama
ve
yöresine
Türkmen
boyları
kitleler
halinde
yerleşmişl
erdir.

HELİOS (Güneş Diski)

Kalemşah 1302de Bergama'yı Karesi Beyliği'ne katmıştır. Karesi Bey'den sonra Aclan Bey, daha sonra da Demirhan geçmiştir.

Orhan Bey Bergama'yı kuşatır. Demirhan'ı teslim alır. Bergama'yı Osmanlı topraklarına katar. (1306)

Bergama Osmanlıİmparatorluğu Eyaletlerinden önce Saruhan Eyaletine ardından da Aydın Eyaletine bağlanmıştır. Timur Ankara Savaşı'nın ardından Bergama'ya da gelmiştir. Buradaki halka oldukça fazla zulüm yapmıştır.

12 Haziran 1919'da Yunanlılar Bergama'yı işgal etmişlerdir.

14 Eylül 1922de de Yunan işgaline son verilmiştir.

Nike

BERGAMA YÖRESİNDEKİ TÜRKMEN BOYLARI

Orta Asya'daki büyük göçlerle Türkler dünyanın bir çok yerine dağılmışlardır.

Göçlere neden olan olayların sürekliliği devam etmesi göçlerin de devam etmesine nedeh olmuştur. Bunların başında kuraklık, Moğol istilaları mevcut devletlerin aşırı vergi ve baskıları Türkleri göçer hayata zorlamıştır.

Özellikle X.yy. Moğol istilaları ve Horasan'daki yönetimlerin baskı ve ağır vergileri konar ve halkın bu bölgeleri terk etme neden olmuştur.

Bozkır yaşamında özgürlük ve bağımsızlıklarını sevenleri, yurtlarından terketmek zorunda bırakmıştır.

IX ve X yy. Hazar'ın güneyinden göçen Türkmenler önce İran, Irak, Suriye ve güney doğuya göçmüşlerdir. Buralarda da konar göçer yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bir başka göç yolu ise Hazar'ın kuzeyinden "büyük bölümü Kara deniz'in Kuzey kısmına doğru göçerler. Bir kısmı ise Kızılırmak

yayına doğru yol almışlardır.

Hazar'ın güney ve kuzeyinden gelenler göç yolları boyunca ilerlemişlerdir.

Kuzeyden gelenler Kars, Erzurum, Erzincan, Sivas, Yozgat, Ankara, Konya, Çorum.

Güneyden gelenler Toroslarda doğudan batıya doğru ilerlemişlerdir.

Selçuklular'ın Anadolu'ya ayak basması her yönleri ile kültürel kimliklerini koruyan Türkmenler daha da doğru yönelmişlerdir. Oğuz Türkmen ve Yörüklerle ilgili Faruk Sümer, Doğan Avcıoğlu, Y. Ziya Yörüken geniş araştırmalarla bizlere geçmiş ile ilgili ışık tutmuş araştırmacılarıdır.

Oğuz Boylarının İslamiyet'ten önceki dinleri Şamanizm'dir.

Oğuzlar İslamiyet'i kabul etmeleri ile birlikte TÜRKMEN ismi ile anılmıştır.

Oğuzlar önce Üçokve Bozok olarak iki ana boya ayrılır. Sonra da bu iki boy 24 boya ayrılır

Balaban, Gaylan

Faruk Sümer'in Oğuzlar adlı eserinde bu konu geniş anlamım bulmuştur.

Bu Türkmen boylarına Bergama'da rastlamanın çok büyük olasılık olduğu bölgesel araştırmalarda açığa çıkmıştır. Bölgede Türkmen yerine YÖRÜK kelimesi kullanılmaktadır. Selçuklular Döneminde özgürlük ve bağımsızlıklarını seven doğayla başbaşa olan Türkmen boyları halıcılık gibi diğer alanlarda da büyük ürünler vermişlerdir. Bu dönemde de yaşamları konar göçer ağırlıklıdır. Osmanlılar zamanında konar göçer Türkmenler eski saygınlıklarını kaybetmişlerdir. 1862'de Batı Anadolu'nun diğer yerlerinde olduğu gibi Aydın Salnamesi doğrultusunda zorunlu iskana tabi tutulmuşlardır.

BERGAMA'DAKİ TÜRKMEN BOYLARI:

A-KARADAĞ

Hardal, Muslu, Çepni,
Kaan, Köşker, **B-YAĞCIBEDİR**

Yaycibed
ir (Ay ışığı Aşireti)

C-KOZAK

Karakeçili, Kılaz, Gubaş, Perçenek
(Tahtacı), Karaevli (Karaveliler)

Gökoğuzlar
(Ahıska Türkleri). **D-**

YUNT DAĞI

Yüncü, Derici, Muslu, Karakeçili, Sarıkeçili, Kaşıkçı,

E- BUNLARIN DIŞINDA

Diğer köy ve kasabalarımızda Kızılkeçili, Manavlar, Saltuklular, Karakoyunlular, Kınık boyları bulunmaktadır.

KEÇE, KİLİM ve HALININ tarihçesi

Kuru zemin döşemesinde temel kültür Asya kökenlidir. Bunun en eski örneği Asya Hunları'nın yaşadığı Altay bölgesinde Pazınk Kurganında buzullar içerisinde bulunmuş Gördes (Türk) düğümü ile dokunmuş olup (M.Ö. 3-2 yy.) da Pazınk Halisidir.

Halen Orta Asya konar göçer yaşamında çadırlar izolasyon özelliği nedeniyle keçeden yapılır.

Yazılı kaynaklardan Mezopotamya Uygarlıklarında Iştar Tapınaklarında muhteşem halılarla döşeli olduğu yazılıdır. Ama bu halıların gemilerle uzaklardan geldiği anlatılır.

Keçe, kilim ve halıların deniz ve İpek Yolu ile Asya'dan geldiği gerçeği gözden kaçmaz.

Özellikle Türkmenler gittikleri her yere bu muhteşem el sanatlarını birlikte götürmüşlerdir.

Doğu Türkistan'da yapılan kazılarda M.S. 3-6.yy ile tarihlenen hah parçaları bulunmuştur.

Anadolu X.yy. da Türk halıları ile buluşur.

Anadolu Selçukluları ile hah sanatı başka bir güzellik kazanır.

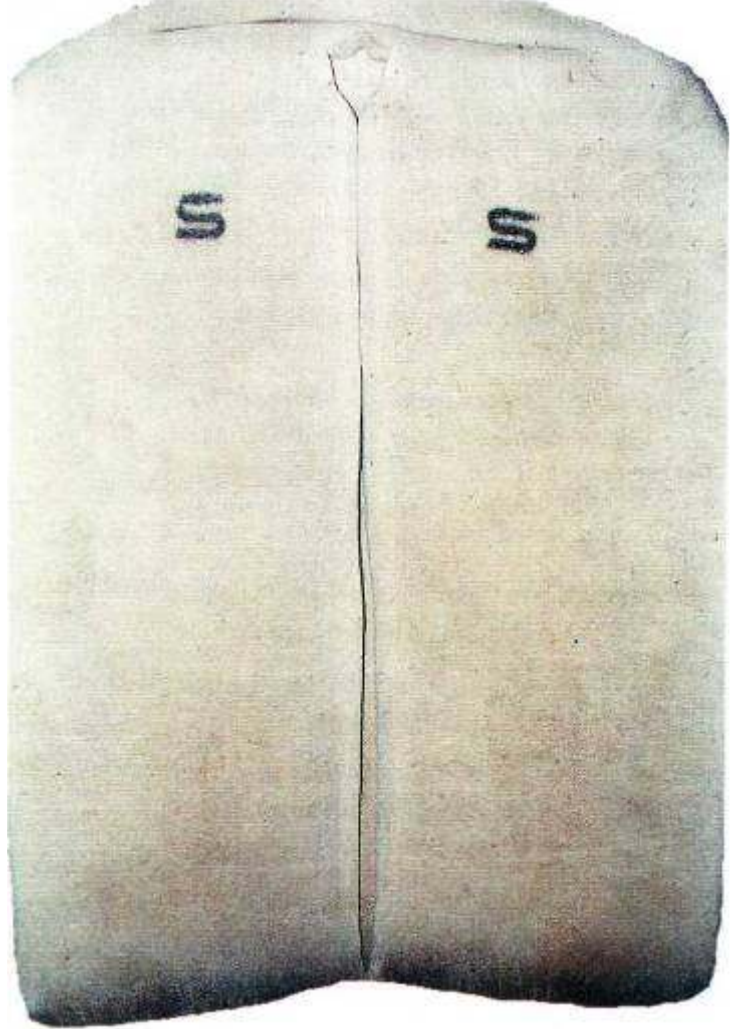
Batı Anadolu ve Bergama Hahlan 4 Bölge ve 18 gruptan oluşmuştur.

BERGAMA'DA KEÇE

Keçenin geçmişı dokumacılık tarihinden eskiye uzamr.Kesin bir tarih bildirmek için bulgular yetersizdir.

Boğazköy ve Yazılıkaya kabartmalarında örülen Hititlerin giydiğı başlıkların keçeden yapıldığı araştırmacılar arasında yaygın görüşür.Orta Asya'da yapılan kazılarda ele geçen ve M.Ö.VIII.yy. keçe parçaları ve Pazınk'ta bulunan üzerine aplike tekniğıyle bezemeler yapılmış keçe parçaları bulunmuştur. Aplikler üzerinde düşsel yaratık mo-tifleri çoğunluktadır

Kepenek (Çoban Koeunağı)

Keçecilik
Selçuklularda çok
gelişmiş bir el
sanatıdır.

Osmanlı döneminde Ahi
örgütü içerisinde keçecilik
önemli bir yer tutmaktadır.
Keçecilik 18 ve 19.yy larda
gerilemiştir.

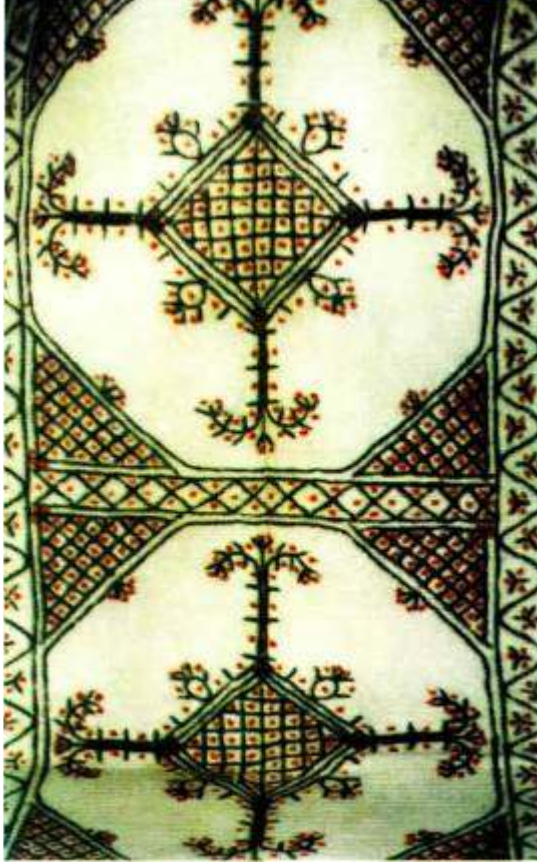
Konar göçer yaşamda keçe
vazgeçilmez bir araçtır.

Başlangıçta keçi
kılından kıl keçeler
yapıldığı sanılmakla
birlikte keçe denince akla
yün keçeler gelmektedir.

Halen Orta Asya konar göçer yaşamda konutlar oba tipi keçede yapılmakla
birlikte, keçe taban sergisi, çoban korunağı (kepenek) ve benzeri amaçlı
kullanım alanı bulmuştur.

20.yy ortalarına kadar Bergama'da çok sayıda keçeci varken günümüzde
sadece Kozak Işhanında bir usta kalmıştır.

dokunmamış kaba kumaştır.

KEÇE YAPIMI:

Yün iyice yıkanır.
Yünler düz zemin
üzerinde hazırlanır.
Şekillendirilerek el,
kol, diz, gövde ve ayak
hareketleri ile üretilir.
Keçe sıcak ve kaygan
ortamda elyafın birbirine
takılarak
birleştirilmesinden
yapılır. Keçe yapımı hem
emek, hem de ustalık ister.
Keçe iyi bir izolasyon
demektir. Isı, ışık, ses ve
nem geçirmez. Keçede;
kepenek (çoban
korunağı), çarık, külah,
döşeme örtüsü gibi
şeylerin yapımında
kullanılanlar. Keçe,

KEÇE ÇEŞİTLERİ:

Kalınına kebe denir. Yere yayılan keçeden döşeme.

DÖVME KEÇE

Tokaçla dövülerek yapılan keçe.
döşeme.

KARİNA KEÇESİ

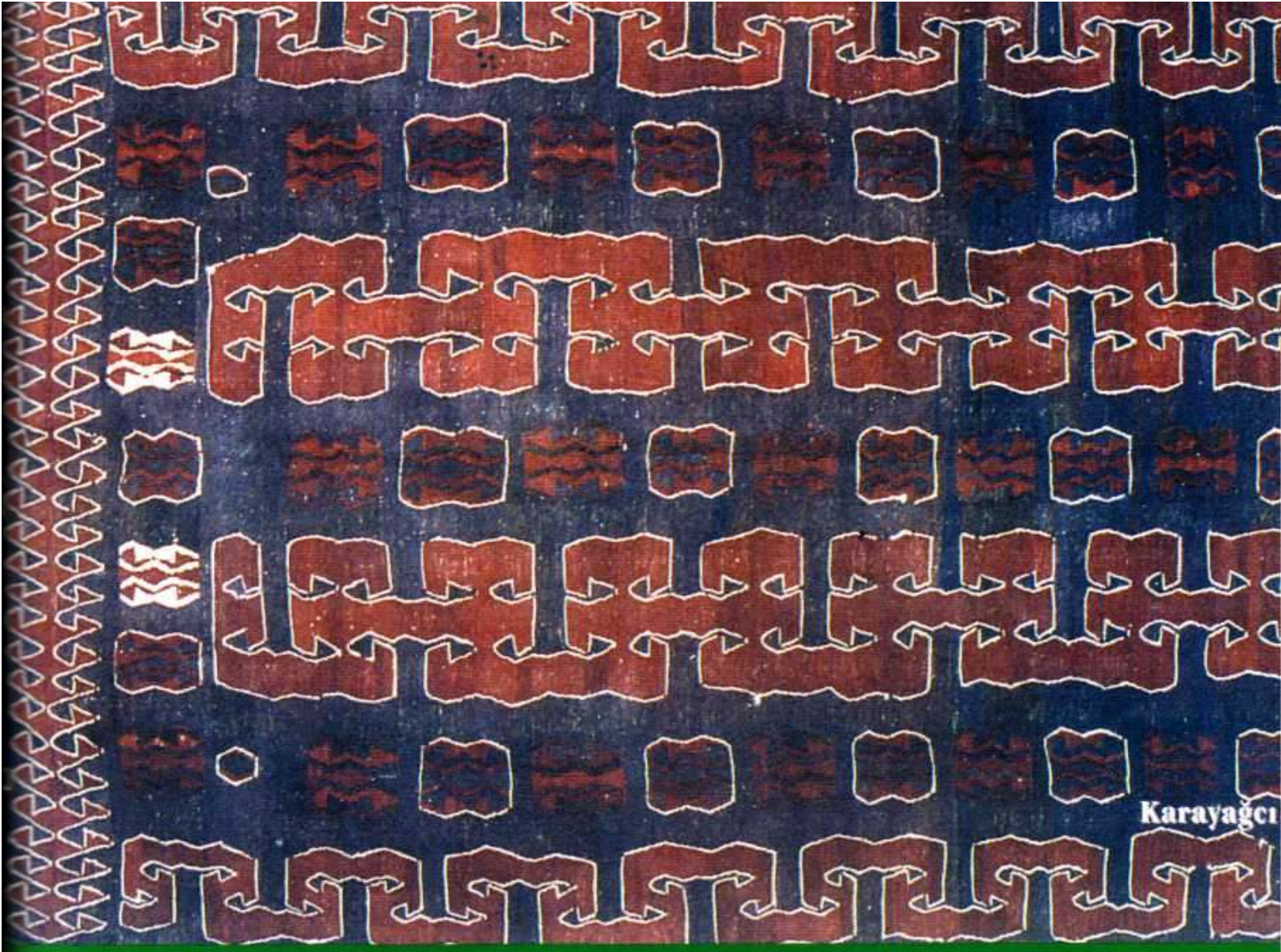
Gemi karinasının iç kısmına

KAR KEÇESİ

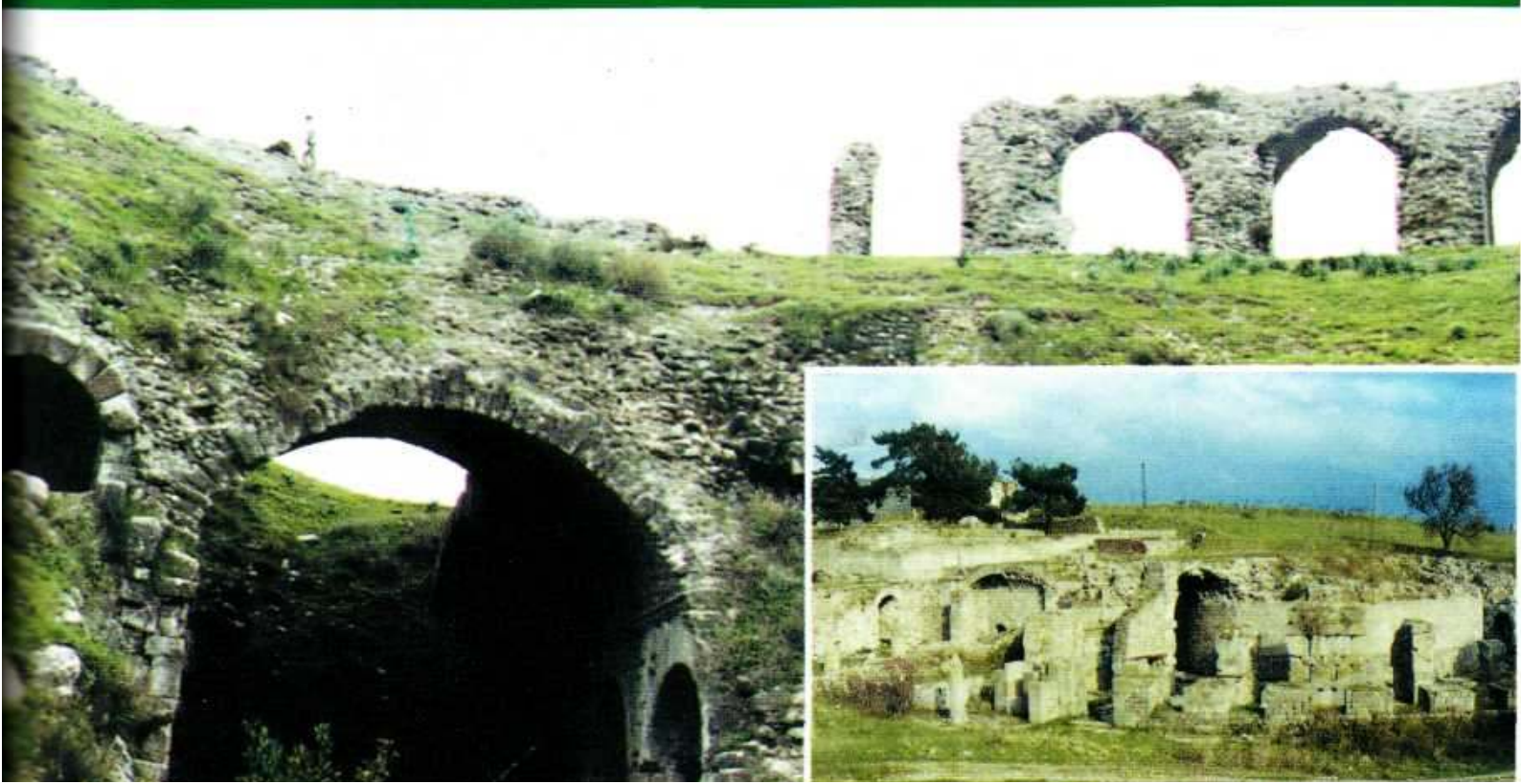
Erimemesi için karın sarıldığı keçe.

SEMER KEÇESİ:

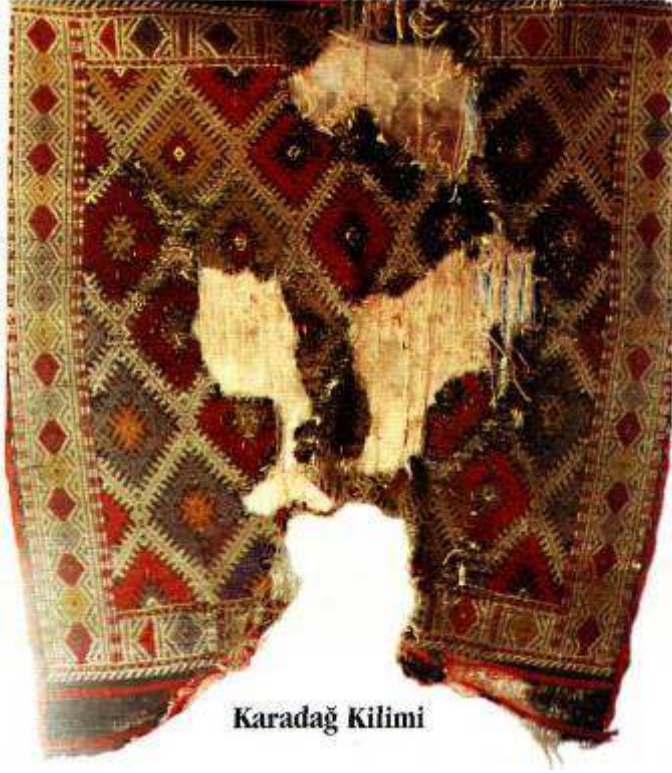
Semer yapımında kullanılır.

BERGAMA'DA KILIM

BERGAMA'DA KİLİM

Karadağ Kilimi

El sanatları alanında kadınlar tarafından meydana getirilen dokumalar içinde en eski geleneği olan dokumalardan biri de kilimdir.

Kuru zemin döşemesi (Yaygı-Sergi) geleneğe bağlı olarak Türk El Sanatları'nda işleme, örme ve dokuma çağlar boyu devamlılık gösterir.

Bu el sanatları konar-göçer ve yerleşik hayatta kendine has bir biçimde günümüze değin gelmiştir.

Dokuma aracı olarak star tezgahının önemi büyüktür.

Star dokumalarda motifler, eşitlik ve zenginlik gösteren birer kompozisyon oluşturur.

*"Turk kadını kültürel zenginliklerini
ilmek ilmek, renk renk, desen desen
anlatan gerçek bir sanatkardır.*

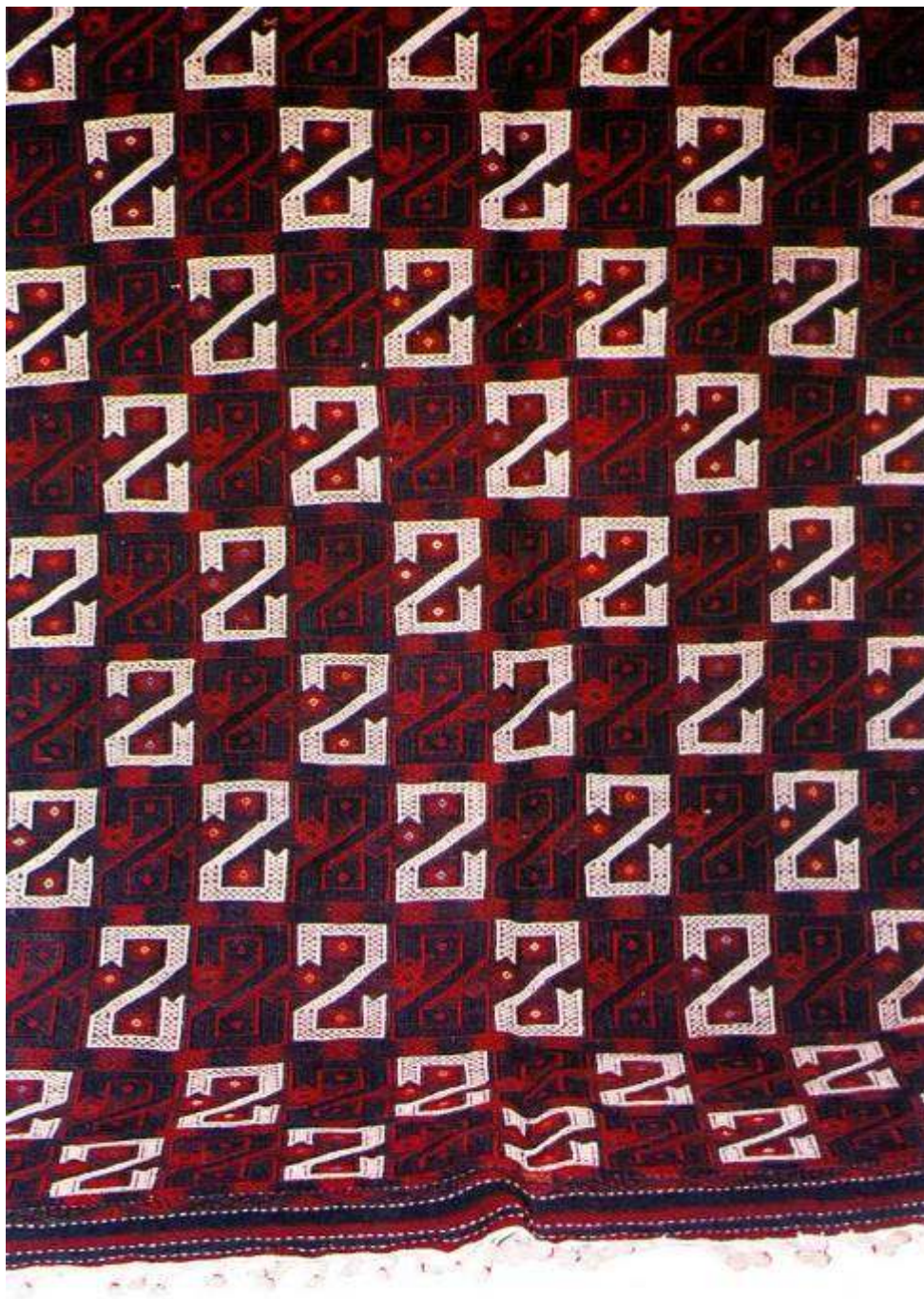
Dokuma tekniklerine
bağlı olarak kilimlerdeki
motif ve kompozisyonlar
damga, imler, stilize edilmiş
bitki ve hayvan motifleri.

Özlem, hasret, aşk,
kıskançlık, kavuşma,
dedikodu, nazar, güç, sevgi,
beklenti, seyirlik orta oyunlu
inanış kısaca yaşamın her
bölümünde bir şeyler içerir.

Merdivenli (Karadağ)

Zili Kilimi

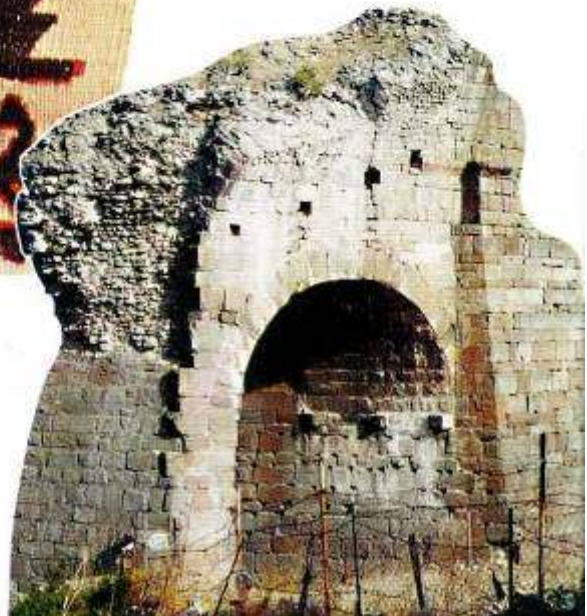
Karadağ Kilimi

Karadağ Kilimi

Bergama Kilimi

Bergama'da dokunan
kilimlerdeki imler, .
motifler ve renkler için
birer kimlik tespiti
diyebiliriz.

KİLİMLERDE ve HALI BORDÜRLERİNDE KULLANILAN DAMGALAR ve İMLER

K ilimlerde kul
lanılan motif
ler genellikle
halıda, çinide,
mermer taş ve tahta
oymacılığında kul-
lanılan motiflerin
aynıdır. Döşeme
teknğine bağılı .
olarak köşeli
geometrik şekillere
sokulmuştur.

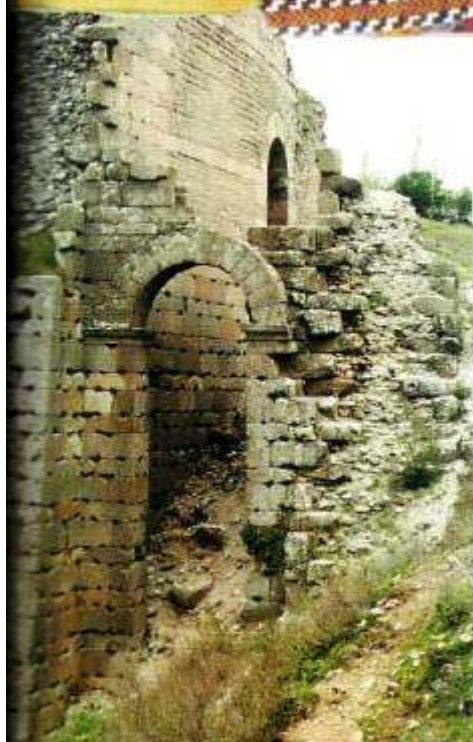
Bergama Yöresinde dokunan kilim çeşitleri:

- a- Tarak
- b- Zili
- c- Avunduk Zili
- d- Karayağcı
- e- Döşeme Altı f- Sandıklı
- g- Havut Başı
- h- Küçük Hameyil
- ı- Büyük Hameyil
- i- Gümüş Çengel

Havutbaşı - Kozak

Kilimlerin bordürlerinde ve diğer bölümlerinde genel olarak aşağıdaki damgalar ve imler kullanılır.

Sıçan dişi

Balta suyu

Tarak suyu

Ekşi elma

Tatlı elma

Selvi

Kızıl elma

Gelin

Kaz ayağı

Kekeme

Genç kız

Tavuk ayağı

Çınar yaprağı

Adam

Gelin ağlatan

Küçük kadın tacı

Kuş

Deve boynu

Kayma

At sineği

Sığır sidiği

Tırnak

Saç bağı

El

Dudak

Muska

Tahta

Koç boynuzu

Koza

Çakmak su

Kestane yaprağı

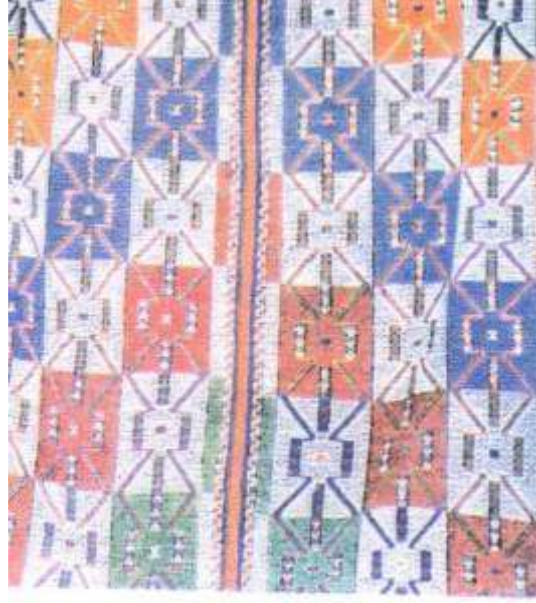
Yüz yüze

Ayna

Kurt izi

YUNTDAĞ YÖRESİ:

Gerek geçmişte gerek günümüzde Yunt Dağı Bölgesinin 60 köyünde kilim dokunmakta iken ekonomik değerini yitirmesi, insanların mevcut kültürel birikimlerini asimile etmeleri sonucunda bu el sanatı erozyona uğramıştır. Günümüzde yalnızca Seklik, Atçılar, Sanâhmetler, Maldan, Süngüllü, Pınarköy, Karayusuflu, İsmaili, Pelitalan, Tavukçukuru, Hacılar, Bayramcılar, Örselli ve Yeniceköy'de halen kilim dokunmaktadır.

KOZAK YÖRESİNDE:

Demircidere, Terzihaliller, Karaveliler, Çamavlu, Kıranlı, Güneşli, Göbeller, Hisarköy, Hacıhamzalar, Okçular, Ayvatlar'da kilim dokunmaktadır.

KARADAĞ YÖRESİNDE

Yalnızca Hasanağa ve Merdivenli'de dokunmaktadır.

YAĞCIBEDİR YÖRESİNDE:

Kocaoba, Mazılı, Yenice, Samanlık, Çağlan, İslamlar köylerinde kilim dokumacılığı halen devam etmektedir.

BERGAMA HALILARI

Bgün Batı Türkçesinde "halı" olan kelimenin kökü "kalmak" mastanndan gelmiştir. "Kalı, kalın, kaliçe" zamanla halı şeklini almıştır. Geline verilen mihir ve çeyiz anlamındadır.

Keçenin evrimi ile kilim, kilimin evrimi ile hah oluşmuştur.

h a l ı T ü r k m e n ' i n b a y r a ğ ı d ı r .

Günümüzde hahlar, olması gereken isimlerin dışında adlandırılmışsa da biz başka bir bakış açısı getirmek istedik.

Halen Türkmenistan'da kurulan çöl pazarlarındaki bir çok halıdaki motif ve desenler Batı Anadolu ve Bergama Halıları ile neredeyse aynı veya benzer olduğunu Atlas Dergisi'nin araştırması bizi ulaştırmakta. Bu bize Türkmen kültürüne doğru bakış açısı getirir.

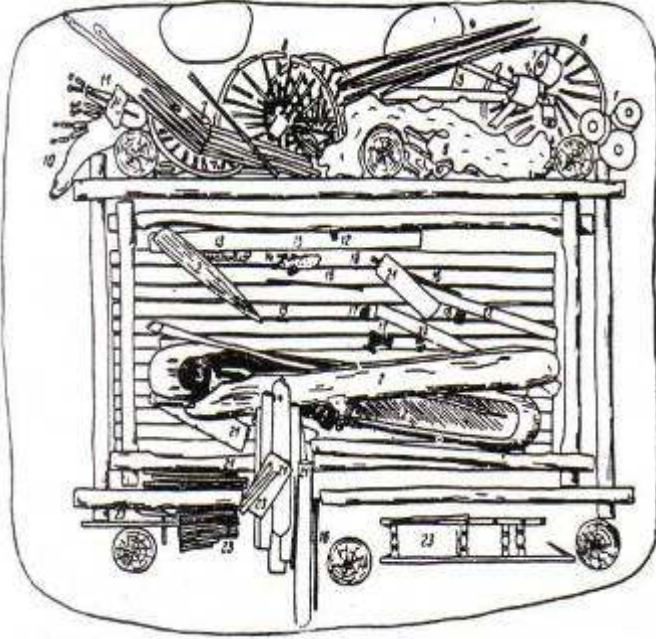

PAZIRIK HALİSİ

Türkmen halıları ile ilgili bir araştırmada Pazırık Halısı'ndan bahsetmemek elbette büyük bir eksiklik olurdu.

Pazırık halısı ile ilgili gerçek ve sağlıklı bilgilere ulaşmak oldukça zor oldu. Değerli araştırmacı yazar E.Fuat TEKÇE'nin hazırladığı PAZIRIK Altaylardan Bir Halının Öyküsü belgeseli oldukça yardımcı oldu.

Bu hah Pazırık Kurganında çıktığı için aynı adla adlandırılmıştır. Buna benzer Altaylarda daha birçok kurgan (Anıt Mezar-Kutsal Ev) vardır. Örneğin Başadur Kurganında da benzer buluntulara rastlanmıştır.

Bu buluntu ile kazı bilimcileri tarafından tesbit edilenleri şöyle sıralanmaktadır.

Kurganda;
Araba
tekerlekleri,
kapağı ile beraber
tabut, insan
kemikleri, araba
dingili, merdiven,
Pazırık Halısı,
araba parçaları, at
kadavrası, keçe
yaygı, duvar

örtüsü, çadır direkleri, kemikten davul kasnağı, keçe parçası, kadın başı takısı, mezar odası çıkısında kalaslar, araba parçası, araba tra-bzan parçalan.

Kurganın yapı özellikleri ise toprak üstünde 20 m., toprak altında 8 m. derinlik, toprak üstündeki genişliğin çapı 250 m'lik bir anıt mezar veya kutsal ev özellikli bir İskitlere ait kurgan olduğu ispatlanmıştır. Kurgan M.Ö. IV veya V. y.y. ait bir yapı olması kazı bilimcileri tarafından kabullenilmiştir. Altay Dağlarında özellikle Pazırık Vadisinde beşi olağanüstü kırk tane Kurgan vardır.

Pazırık Halısı

Pazırık Halısı ile ilgili etnik ve kültürel olarak dünyada birçok araştırma inceleme yapılmıştır. Halının üst kültür özellikleri dolayısıyla, kimileri

edlere, kimileri Perslere, kimileri ise Ermenilere yanlı olarak araştırma inceleme yapıp, sahiplenirler. Gerçek bilgileri, Rus kazı bilimcisi Rudenko ve Alman araştırmacı Wilhelm Rodloff'un yaptığı araştırma sonuçları ile Pazırık Halısı'nın İskitlere ait olduğu kesinlik kazanmıştır.

Hem kazı bilimcileri hem de Antropologlarca net kabul görüşü İskit kültürüdür.

İskit Türklerinin Eşsiz dokuma el sanatları ürünü olan Pazırık Halısı Eremitage Müzesi'nde (Leningrat) camikan içinde muhafaza edilmektedir. Halı 1,83 m. x 1,96 m. = 3,58 m² boyutlarında olduğu söylenmekte, 1 dnf'sinde ise 3600 Türk Gördes ilmiği bulunmaktadır.

Halı kareye yaklaşık genel biçimine rağmen, oldukça küçük orta alan dikey bor-dürlerin, yatay bordürlerden daha geniş dokunması sonucu dikdörtgen şekil almıştır. Göbek kısmı enine 4, boyuna 6 kareden olmak üzere toplam 24 kareden oluşmuştur. (24 Oğuz boyunu sembolize etmektedir.) Her kare içi, haç ve çapraz biçimlerden oluşan 8 uçlu bir yıldız andıran geometrik im ve damgalarla özel motif görünümlüdür.

Göbek etrafı 5 bordürden oluşur. Soldan sağa doğru kimine binilmiş 28 at ile biraz

daha dar bordürlerden oluşmuştur. 2 bordürlerde ise, sağdan sola doğru otlanan

24 geyik vardır. Diğer üç dış bordürlerde ise başka doğa motifleri işlenmiştir.

Pazırık Halısı Selçuklu ve Anadolu Türkmen

Hahlanmın Atasıdır. Genel karakter olarak

renk, desen, imge ve damgalarla

günümüze değin halıların

evrensel uzantısıdır. Pazırık

halısını çalmaya kalkan

mezar kazıcıları.

k u r g a n d a

d o n a r a k ölmüşlerdir.

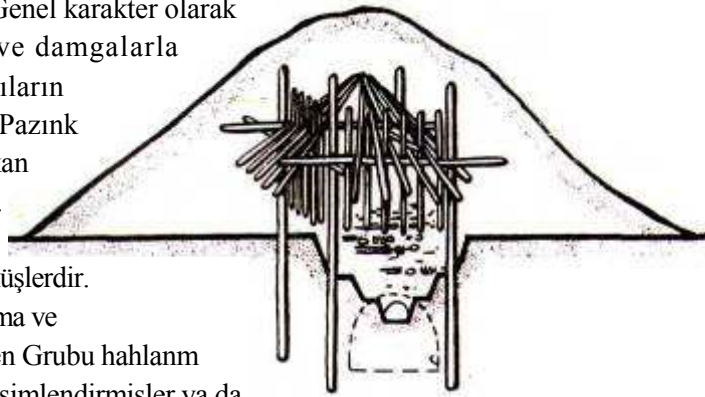
Gelin görün ki, Bergama ve

Batı Anadolu Türkmen Grubu hahlanm

ya birileri sahiplenip isimlendirmişler ya da

ticari kaygılarla asimilasyona uğrayarak yok

olmaya yüz tutmuştur.

Halıda Kullanılan Malzemeler:

a- Hammadde:

Gerçek Bergama Halılarında tüm saf yün kullanılır.

Bahar yünleri (Yapağı) yunaklarda ağartılıncaya değin yıkanır.

DOBAG

(Doğal Boya Araştırma Geliştirme) 'den örnekler

b- İplik Hazırlığı:

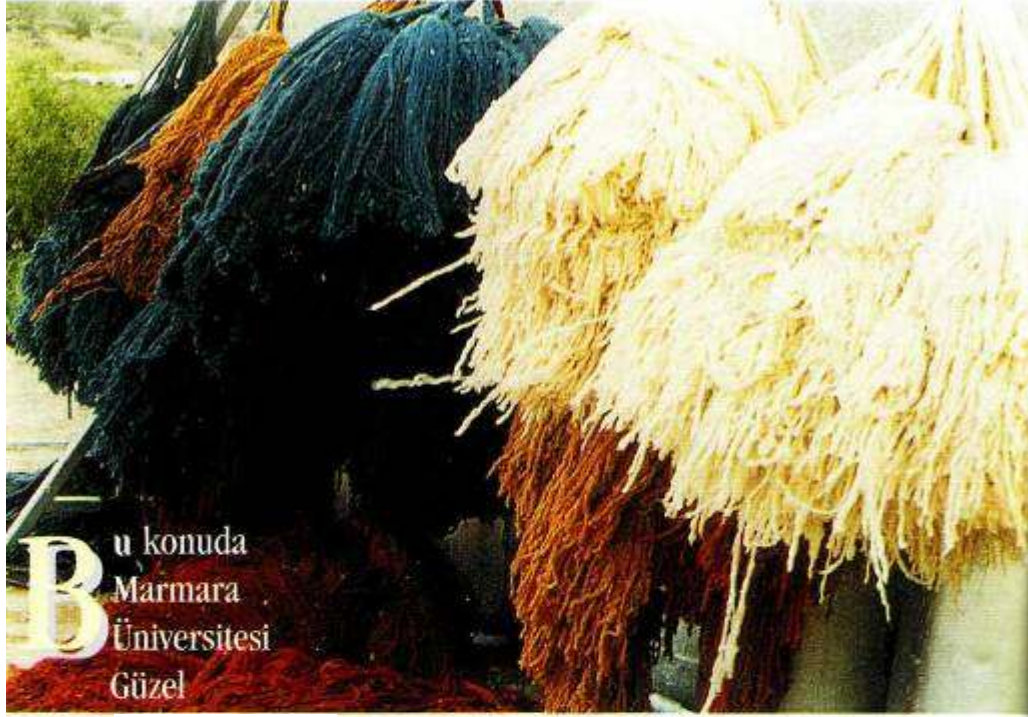
Taraktan geçirilir. Taraktan geçirilen yünler ay şeklinde bükülerek Sumen haline getirilir.

Örekeye takılan sumenler eğilerek ip halini alır.

"Kirman" veya "ığ" lerde eğirme işlemleri yapılabilir.

İplikler boyama işlemlerine tabi tutulur.

Sanatlar
Fakültesi Yunt
Dağı Örseili
Köyü'nde
DOBAG
(Doğal Boya
Araştırına
Geliştirme)
Projesi ile
kaybolun
kültürleri
canlandırarak
hayata
geçirmiştir.

c-İpliklerin Boyanması:

Boya maddeleri tabi ve suni boyalar olarak ikiye ayrılır. Suni boyalar ticari amaçlıdır, Anilin ve alizarin olarak iki gruptur. Ömrü kısadır.

Tabii boyalar ise bitki, kök, gövde, çiçek, meyve ve yapraklarından hazırlanır.

Sabitleme toprakları ile ömürleri ve kaliteleri artırılır.

Bazı madenler ve mineraller de boya yapımında kullanılır.

Boya yapımında kullanılan bitkilerden bazıları:

Meşe Kabuğu (Telli Mazı):

Kahverengi ve siyah boya

Palamut Tırnağı:

Siyah Boya

Ceviz Kabuğu:

Kahverengi

Genç Asma Yaprığı:

Sarı

Yaşlı asma yaprağı	: Yeşil
Ilıbada yaprağı	: Yeşil (Göksuyu)
İndigo	: Mavi
Yapışkan otu	: Mor
Yapışkan otu (Rubiyetinton)	: Kırmızı
Muhabbet çiçeği	: Yeşil
Papatya göbeği	: Sarı
Soğan kabuğu	: Kahverengi
Kaya yosunu	: Kırmızı (Kına rengi)

Bölge halkı daha bir çok bitkinin çeşitli bölümlerinden değişik renklerde boya elde etmektedir.

Özellikle Karadağ yöresinde ekşi hamur suyuna at nah atılarak sabitleme toprağı ile sabitlenip siyah boya elde etmektedirler.

Halılar dik, yatık veya duvara dayalı tezgahlarda dokunur.

Konar göçer yaşamda daha çok basit küçük star tezgahlar kullanılmıştır.

Yerleşik düzendeki Dokuyucular daha büyük tezgahlar kullanmaktadır.

Halı Dokumasında Kullanılan Aletler;

TARAK:

Düpm sıkıştırma aleti.

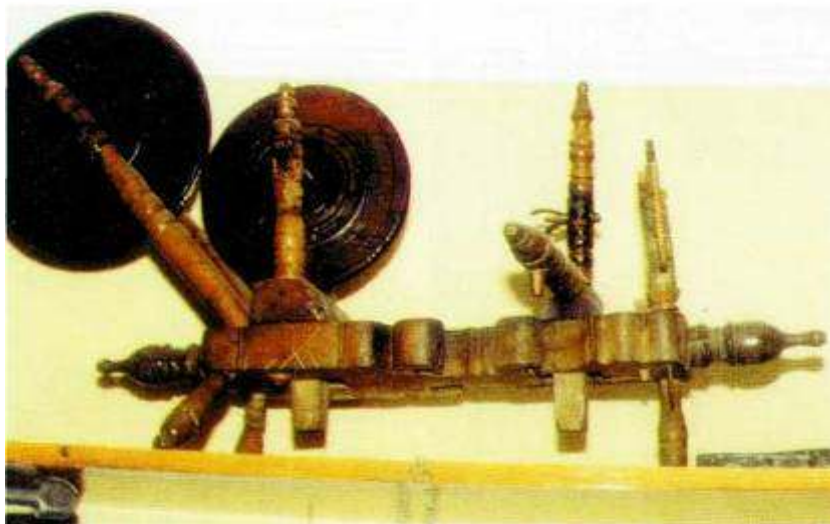

ÖLÇEKLİ MAKAS:
Havları düzenler.

VARANGELE:

Arış ipliklerinin soldan sağa,
sağdan sola geçişini sağlayan
alettir.

ÇIKRIK

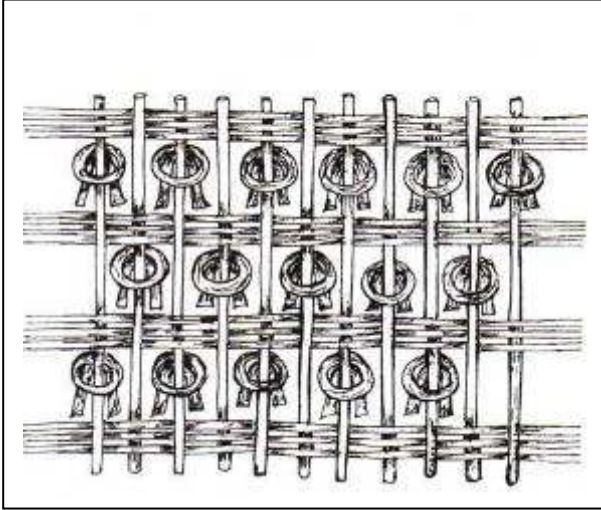
Halllarda Kullanılan Dügüm Teknikleri:

A-GÖRDES VEYA TÜRK DÜĞÜMÜ

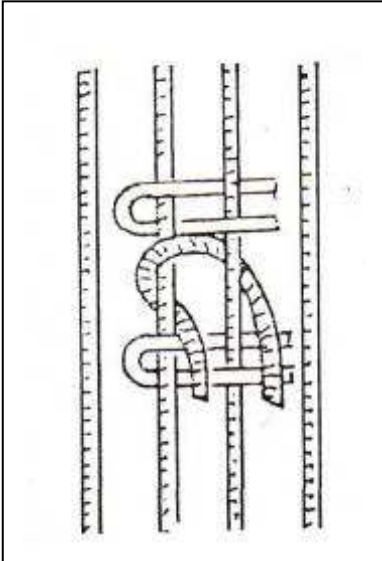
B-SİNE VEYA İRAN DÜĞÜMÜ

C-TEK ARGAC ÜZERİNE DÜĞÜM

D-HEKİM DÜĞÜMÜ

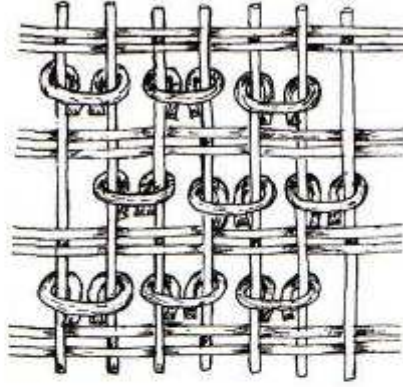
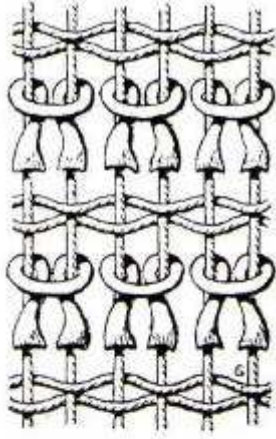

Tek Argac Üzerine
Dügüm

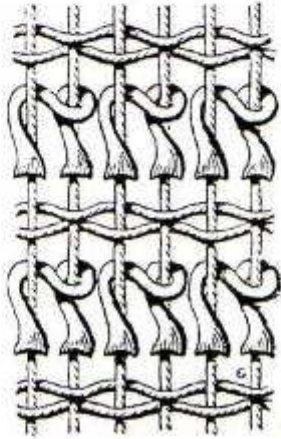

Hekim Dügümü

Türk Düğümü

Türk Düğümünün farklı uygulanaşı

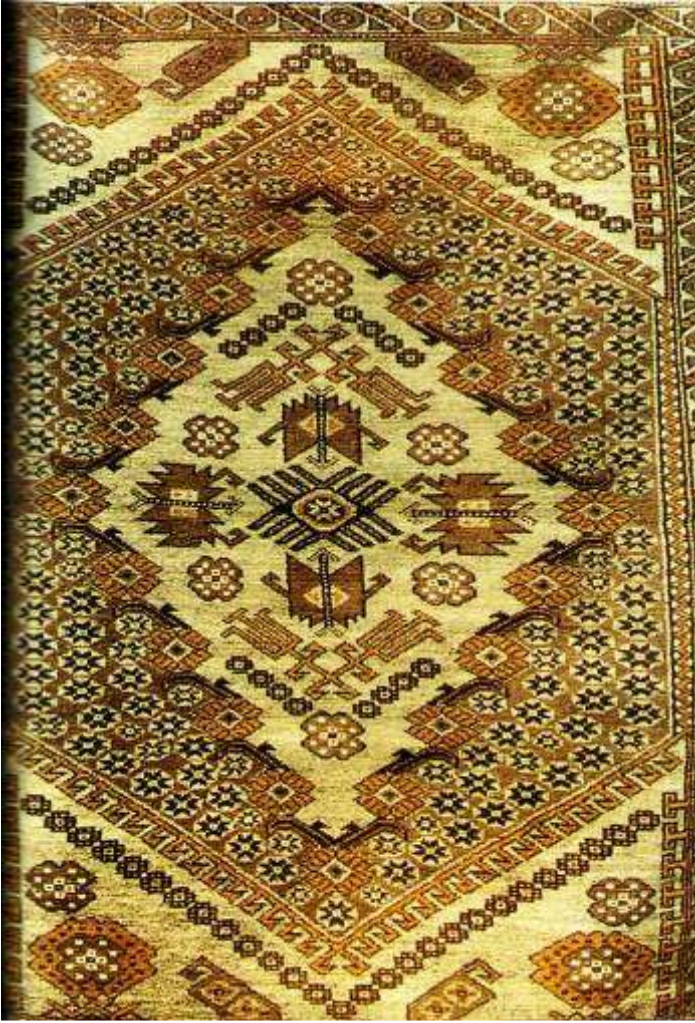

Halıda Kalite:

Hakların kalitesini belirleyen ögeleri şöyle sıralayabiliriz.

a-Hammadde:

- 1) Bahar yünü olması (Yapağı)
- 2)İyi ağartılması
- 3) Güzel taranıp düzgün ve ince eğrilmesi
- 4)Doğal boyalarla boyanıp boyaların sabitlenmesi

b-Üretim

1)Ait olduğu bölgenin kaliteli ustalarının elinden çıkması.

2)Ana karakterlerden uzaklaşmamış olması.

3)10 antimetrekaresin de en az 900 ilmek ve çözgünün bulunması.

4.Yıkanmamış ve eskitilmemiş olmaması (Doğal eskime hariç)

Yapım Tekniği:

Halı, ağaç veya demir tezgaha gerilmiş "çözü" denen düşey iplikler üstüne renkli ilme iplikleri düğümlenerek yapılır.

İlme ipliklerinin, düğümlendikten sonra üste kalan uçlarına "hav" adı verilir.

Bir düğüm sırası tamamlandıktan sonra düğümlerin sabitleştirmek için çözülerin arasından önce bir yandan öbür yana, sonra da tekrar tersine geçirilen yatay ipliklere "atkı"denir.

Her atkıdan sonra düğümler "kirkit" adı verilen tarak benzeri ağır bir araçla dövölerek daha önce atılmış alttaki sıralara doğru sıkıştırılır. Böylece ön yüzdeki havlar, çözü ve atkıları kapatır ve kaba bir dokuma ortaya çıkar.

Belli miktar dokunduktan sonra havların sarkan uçları ayarlı özel bir makasla kesilerek aynı düzeye getirilir-ler.

G Ü N Ü M Ü Z E D E Ğ İ N BERGAMA HALILARI

Bugüne değin bir çok değerli Araştırmacı ve Bilim adamları,
Kolleksiyonerler arasında Bergama Halıları 2 Devir, 18 Grup ve
4 Bölge halinde kategorize edilmişlerdir.

A- Erken Devir Bergama Halıları

- 1-Holbein Grubu Küçük
Madalyonlu Bergama Haklan
- 2-Holbein Grubu Sekizgen
Madalyonlu Bergama Halıları
- 3-Lotto Grubu Rumi Raporlu
Bergama Halıları
- 4-Bellini Grubu Bergama Halıları
- 5-Memling Grubu Türkmen Aynalı
Bergama Haklan
- 6-Transilvanya Grubu Bergama
Haklan
- 7-Büyük Madalyon Grubu
Bergama Haklan
- 8-Köşeli Kare Madalyon Grubu
Bergama Hakları

B-Geç Devir Bergama Halıları

- 1-Çanakkale Kazdağları
Türkmen
Grubu Bergama Halıları
- 2- Yuntdağı Grubu Bergama
Halıları
- 3-Y ağcıbedir Türkmen
Grubu Bergama Halıları
- 4-Yüncü ve Karakeçili
Türkmen Grubu Bergama
Halıları
- 5-Kozak Grubu Bergama
Halıları
- 6-Mihrapk Seccade Bergama
Halıları
- 7-Geometrik Şemak Bergama
Halıları
- 8-Zemini Uzun Bantlarla
Bekrlenmiş Bergama Hakları
- 9-Karadağ Türkmenleri Grubu

Bergama Halıları
10- Gruplandırılmayan Bergama
Halıları

BERGAMA HALILARININ BÖLGELERİ

- A-KOZAK YÖRESİ
- B- YUNTDAGI YÖRESİ
- C-YAGCIBEDİR YÖRESİ
- D-KARADAĞ YÖRESİ

HOLBEIN GRUBU KÜÇÜK MADALYONLU
BERGAMA HALILARI - I -

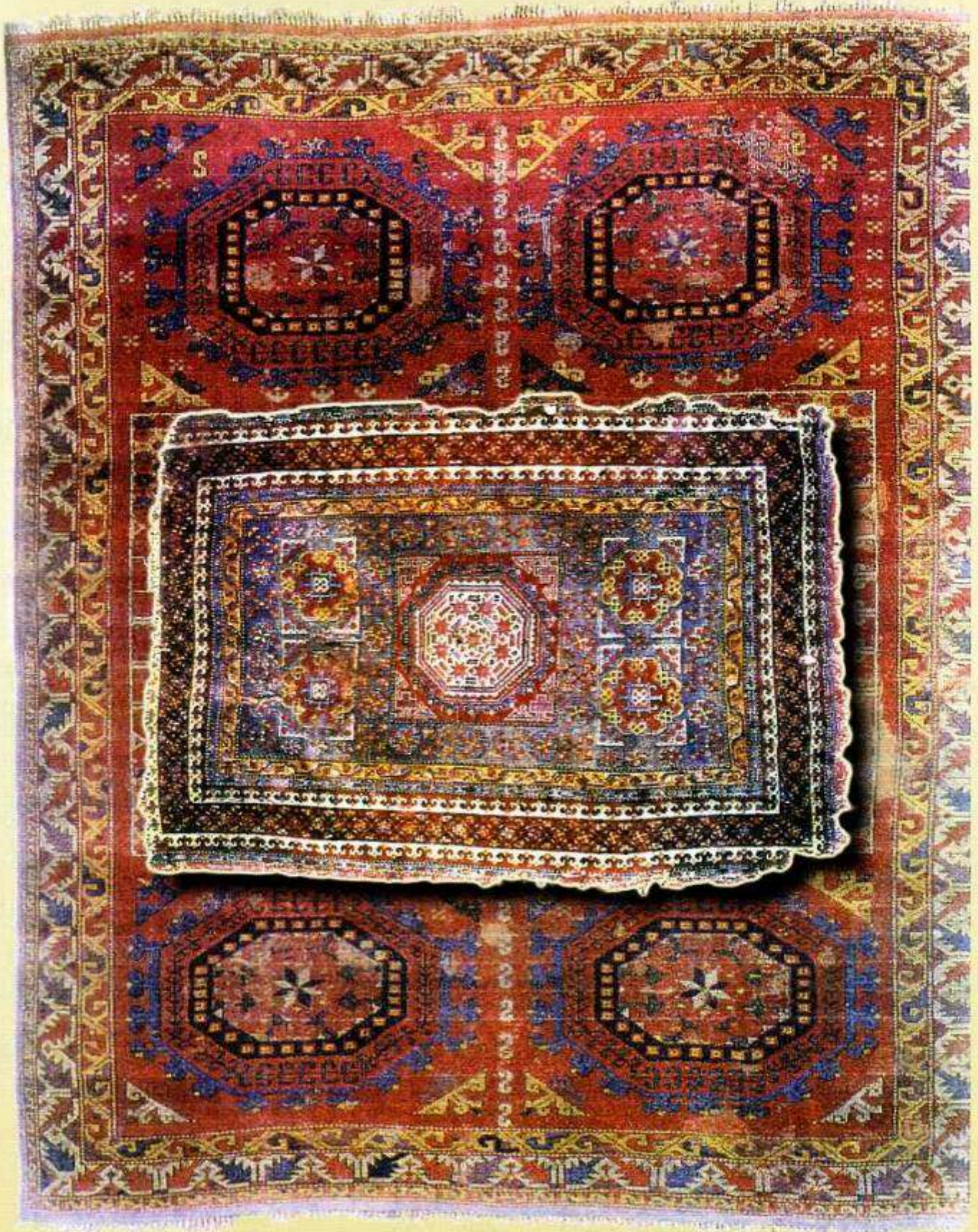

nlü Alman
Ressam Hans
Holbein
tarafından 15.yy
da tablolara
aktarılan bu
grup Türkmen
Halılarının en
önemli özelliği
halı zeminin her
alanında çok
sayıda özenle
yerleştirilmiş
küçük madaly-
onların bulun-
ması.

Bu grup ve aynı
dönem halıları
çok az sayıda
bulunması çeşitli
müze ve kollek-
siyonerlerin
elinde bulunma-
ması daha da
değerli kılmak-
tadır.

HOLBEIN GRUBU SEKİZGEN MADALYONLU BERGAMA HALILARI - II -

ans Holbein tablolarında sıklıkla görülen ikinci grup halılar ise zeminde büyük sekizgen madalyonlar ile bunların etrafında alt ve üst kısımlarında daha küçük sekizgen madalyonların yer aldığı desen semah halılardır.

Bu grup halılar Marby Halıları ile aynı kategoride görülmektedir.

Sekizgen Madalyonlu halıların Uşak civarında da görülmesi bu hanların ustalarının aynı Türkmen Boyları'ndan olması olasılığını güçlendirmiştir. Günümüzde bu motiflere Kozak yöresinde rastlanmaktadır.

MARBY HALILARI

Erken Dönem halıları içinde bir başka halı çeşidi ise **Marby Halısı**. XV.yy da İsveç'te Marby Köyü Kilisesi'nde bulunduğu için Marby Halısı adını almıştır. Bordürlerle çevrili hah sathı iki kareye

bölünmüştür. Karelerin ortasına ağaç motifleri, iki yana karşılıklı ikişer kuş figürü yerleştirilmiştir. 15.yy'dan sonra hayvan figürleri kalkar yerine geometrik desenli halılar alır. Hah yüzeyleri

iki büyük kareye bölünmüştür. Bunların ortasına sekizgenler yerleştirilmiştir. Köşegenlerdeki üçgen dolgular birleşerek yarım baklava meydana getirir.

LOTTO GRUBU RUMİ RAPORLU
BERGAMA HALILARI - III -

Rumi geçmeli rapor
otifli halılar Selçuklu
alı kültürünün en
belirgin uzantısıdır.

İtalyan Ressam Lorenzo
Lotta'nın tablolarında
çokça yer alması ile
Lotta grubu adı ile
adlandırılmıştır. Uşak
ve yöresinde de
benzer motiflere rast-
lanmaktadır. Özünde
Batı Anadolu
Bergama menşeyli

olması hic şüphe
götürmemektedir.
Bordürlerde halen
Bergama Yöresi
halılarında sıkça
görüülür.

BELLINI GRUBU

BERGAMA HALILARI - IV -

15. ve 16.y.y.' larda
yapılmış olduğu
sanılan bu grup
halılara "Anahtar
delikli" Türk Halıları
da denmektedir.

Bellini grubu Bergama Halısı.

16.ve 17.yy' lara ait Transilvanya'da bulunan aynı
grup halılara rastlanmıştır. İtalyan Ressam
Giavanni Bellini tarafından yapılan tablolar da bu
grup halılar çoğunlukla yer aldığı için Bellini
Grubu adı ile adlandırılmıştır.

MEMLING GRUBU BERGAMA HALILARI - V -

15.yy.da Ressam Hans Memling tarafından tablolar da kullanılan bu halılar
"Türkmen Gü lü-Gö lü" ya da Türkmen aynası adıyla adlandırılmaktadır.

Türkmen aynalı
halılara tüm
Anadolu
halılarında oldu ğu
gibi
Türkmenistan'da
dokunan halılarda
da
rastlanılmaktadır.
Bu ana motif O ğuz
Boylarının en eski
ve vazgeçilmez bir
motifidir.

Bergamalı
dokuyucuların
elinde Türkmen
Aynası bir başka
güzellik kazanır.
Halı zemininin
her alanında bu
motif rengarenk
yer bulur.

TRANSILVANYA GRUBU BERGAMA HALILARI - VI -

Macaristan'daki Transilvanya Bölgesi soyluları ve kilise yöneticileri tarafından 15.yy.'da aranıp istenerek Batı Anadolu'dan ithal edildiği sanılmaktadır.

Bu grup halıların sipariş üzerine dokunulduğu araştırmacılarca belirlenmiştir.

BÜYÜK MADALYONLU
BERGAMA HALILARI - VII -

16. ve 17.y.y. hem Osmanlı Saray çevresi hem de Avrupa'daki diğer devletlerin soyluları ile zenginlerinin istek ve ilgilerine bağlı olarak gelişen bir halı grubudur. Nasıl bir istek ve beklenti olursa olsun Anadolu'nun diğer bölgelerindeki halı dokuyucuları yeni eserler yaratırsa yaratsın Batı Anadolu ve Bergama yöresi Türkmenleri kendilerinden çok şeyler katmışlardır.

Büyük Madaiyonlu Bergama Halıları'nı diğer yörelerin Büyük Madaiyonlu Halıları'ndan ayırmakta olan özelliği renk ve desenlerindedir.

KÖŞE KARE MADALYONLU BERGAMA HALILARI - VIII -

17.yy halılarının bir başka
örneğidir.

Holbein Grubu Sekizgen

Madalyonlu
Halıların bir
devamı
şeklinde
düşünebiliriz

Bu grup
halıların
farkı
madalyon-
ların hah
zemininde
kare
şeklinde
olmasıdır.

Büyük Madalyon etrafında daha küçük kare ve üçgen
madalyonlarla desteklenmiş olması bir başka güzellik
katmaktadır.

ÇANAKKALE KAZDAĞLARI
TÜRKMEN GRUBU
BERGAMA HALILARI - IX -

1862 yılına kadar Kazdağları ile Kozak yaylaları arasındaki konar göçer yaşam ve aynı boydan Türkmenlerin ortak kültürel yaşamları ile ürünleri de benzeşerek günümüze kadar uzanmıştır.

Bu grup halıların dokuma tekniği, renk ve desenleri Bergama halılarına hiç de uzak değildir.

Kazdağlı Türkmen grubu halıları:

Turnalı Çanakkale'de zeminde iki büyük madalyon ve etrafında göçer hayatı simgeleyen turnalar bulunmaktadır.

Çarkı elekli Çanakkale Haklarında Sekizgen Madalyon etrafına elekler yerleştirilmiştir.

Çanakkale Sarıbaş Halılarına birbirine bağlı basamaklı kutularla stilize edilmiş madalyonlar.

YUNT DAĞI TÜRKMEN GRUBU BERGAMA HALILARI - X -

Yunt eski Türkçe de "At" anlamındadır Yunt Dağı bölgesi Batı Anadolu' da en eski Türkmen yerleşim yeridir. Köylerin isimleri de Türkmen Boyların dan veya Beylerind en almıştır.

19-yy'a kadar bölgede ki 60 köyün her birinde hatta her evde birer dokuma tez gahının bulunduğu yörede yaşayan yaşlılarca söylenmektedir.

Ancak günümüzde Ahmetli, Maldan, Hacılar, Süngüllü, Pınarköy, Karayusuflu, İsmaili, Pelitalan, Bayramcılar, Yenice Köy ve Örselli'de halı dokunmaktadır.

Yukarıda adını saydığımız köylerin bir çoğu günümüzde de yazları Kazıkbağları ile Dağıstan Ovası'na göçmektedirler.

Günümüzde ciddi anlamda halıcılık, idari olarak Manisa İline bağlı olan Yenice ve Örselli'de yapılmaktadır.

Bölge halkı boylar itibarı ile Yüncü, Derici, Muslu, Karakeçili, Kaşıkçı, Balaban, Gaylan, Kınık ve Saltuklu boylarındadır.

Örselli Köyü (Yuntdağı)

Bu kültürel yapılarına bağlı olarak kendilerine özgü renk, desen ve motifleri vardır.

Diğer bölgelerde olduğu gibi Türkmen boyları yöresel adı ile "ölet geldi" veya "kıran geldi" deyimleri büyük veba salgınları olduğunu anlatmaktadır.

Hayat Ağacı

Değişik tarihlerde olan öletlerle Aydın Köy, Doğan Köy gibi yerleşim yerlerinde toplu ölümler olmuştur.

Ölet gelen köylerin bazıları (Doğan Köy gibi) tamamen yerleşimden terkedilmiştir.

Örselli Köyü Kalkınma Kooperatifi aracılığı ile hem doğal boyalar hayata geçirilmiş hem de halkın gelir kaynaklarını oldukça zenginleşmiştir. Özellikle Amerika, Avustralya ve İskandinav ülkelerine yüklüce miktarda ihracat yapmaktadırlar.

Tüm Bergama Yöresi halıları burada dokunabilmektedir.

YAĞCIBEDİR TÜRKMEN GRUBU

BERGAMA HALILARI - XI -

Günümüze

değin
ulaşan söylence
Bergama ile Dikili
arasında yaşayan
Türkmen oymağı
Beyi'nin oğlu
obadan bir
kızı subaşında görür.

Bir su ister.
Suyu içerken kıza
alıcı gözle bakar. Su
kabının verirken kızın
elinden tutar. Kız da
oğlana vurulur ama gel
gör ki duyulursa
babasının obada
onurunun kırılacağını
düşünerek orayı terk eder.
Olay obada dilden
dile dolaşır.

Obanın Beyi, kız tarafına elçiler yollar ama olay onur meselesi olduğu için elçileri geri çevirir.

Zincirleme devam eden tatsızlıktan dolayı oba ikiye bölünmüştür. Sonunda olay kız tarafı ile oğlan tarafı arasında kanlı bir kavgaya dönüşür.

Olayların daha fazla büyümemesi için Oba Beyi ile oğlan tarafı Sındırgı'ya göçerler.

Kız tarafı Bergama'da kalır.

İşte bu söylence Yagcibedir halılarında damga ve imlerle anlatım Kız Bergama'yı canlandırılmaktadır.

Kız Bergama zemininde:

Süleyman Yıldızı,

Oba Beyinin oğlu.

Oklar,

Dört bir yandan saldı.

Saç bağ,

Gönül bağı.

Tatlı elma,

Güzellik ve tatlılığı.

Ekşi elma,

Kırgınlık ve burukluğu.

Yıkımlar,

Ölen kişileri.

Türkmen Aynası,

Bakmasını bilen görür.

Çapalar,

Engelleri.

Bordürlerdeki: Yedi kat imler,

Erdeme ulaşmanı zorluklarını.

Renkler:

Kırmızı : Aynılık

Mavi : Umut

Pembe : İstek ve arzulan

Siyah : Yas ve kötülükleri.

Sındırgı yöresi
Yagcibedir
halılarının da

İse Süleyman yıldızına
yönlendirilen oklar
yoktur. Yagcibedir
halılarından Kız
Bergama veya Oba
Namazla, Sarı
Namazla (Yaprak)
Karagöz Namazlağa
yapılır. Özellikle
Güveği heybesinde de
aynı motifleri
görebiliriz, Merkezi
Kocaoba olarak
Mazılı, Çağlan.
Yenice, Samanlık,
İslamlar, Kızılçukur,
Demirciler, Kiroba,
Çakırlar ve Yanigüde
Yagcibedir
köylerinde
günümüzde de doku-
nan halılar eski.
özelliklerinden
uzaklaşarak ticari
boyutlarda
yapılmaktadır,

Kocaoba Köyü

Bir başka araştırmada Yağcibedir Türkmen boyu yayın ışık, Bedirin ay anlamına geldiği ifade edilmiştir.

Yagcibedir ise Ayışığı Aşireti ile de ifade edilmektedir.

Türkmenistan'da kuru-
lan Çöl Pazarı'nda (Halı
Pazarları) Yagcibedir
Halılarında görülen
damga ve imler aynen
yansımaktadır.

Yağcı Bedir Halıları
diğer Anadolu
halılarının bir çoğunda
olduğu gibi motifleri
kayıt altına alınmadığı
halde yüzlerce yıldır
ustalarının genetik
hafızalarından nesilden
nesile günümüze
ulaşmıştır.

YÜNCÜ, KARAKEÇİLİ TÜRKMEN GRUBU
BERGAMA HALILARI - XII -

Yüncü Türkmen boyları Kozak ve Yunt dağı bölgelerinde bulunmakla birlikte daha çok Savaştepe, İvrindi, Bursa yörelerinde kalabalık olarak yaşamaktadır.

Yağcı bedir Türkmen boyu ile akrabalıkları bulunmakla birlikte renkleri aynı iken desen ve motiflerinde oldukça farklıdır.

Karakeçililer daha çok kendilerini "Padişah soyundanız." diye payelendirirler.

Karakeçililerle Yüncüler motif desen ve renklerde özde bir tutarlar. Büyük benzerlikleri vardır.

KOZAK GRUBU

BERGAMA HALILARI - XIII -

Kozak, 18 köy grubuna ve yaylaya verilen isimdir.

Kozak ürünü için de anlamlı bir sözdür.

18 Köyünün de her birinin ürünü için de çok zengin kültüre sahip bir bölgedir.

Antik Çağda da yerleşim bölgesi olan Kozak Türkmen Boylarının gelişi ile ayrı bir zenginlik kazanmıştır.

19. y.y. ortalarına kadar bölgede Madra¹ dan Kazdağları'na kadar konar göçer yaşam sürmüştür. 1862 sonrası yerleşik düzene geçilmiştir.

20. y.y. ortalarına kadar her köyde ve her evde kilim, hah tezgahları bulunmakta ise de günümüzde Terzihaliller, Çamavlu, Kıranlı, Güneşli, Hacıhamzalar, Okçular, Ayvatlar, Demircidere, Göbeller, Hisarköy ve Aşağıbey'de hah, kilim, heybe ve torbalar dokunmaktadır.

Bölge insanı önceleri bağcılık, elma yetiştiriciliği ve hayvancılıkla birlikte dokumacılık yaparken günümüzde Kozak fıstığının ekonomik değerinin fazlalığı ile eski uğraşlarını yavaş yavaş terk etmektedir. Kozak yaylasına tepeden bakıldığında yeşilin her tonu ile bir ormanlık ve oksijen cenneti görünümündedir.

Kıranlı köyü
meşire yerinde
Karaosmanoğulları'na
ait eski bir mezarlık
bulunmaktadır.
Buradaki mezar taşı

yazıtları bize
Türkmenlerin
bölgeyi erken
yerleşim yeri olarak
seçtiklerini açıkla-
maktadır.

Gezdiğim
köylerde eski
ustaların artık
kalmadığı; yeni
yapılan halılarda
ise pamuk ve
orlon
kullanılmakta
olduğu anlatıldı.

Bölgede yaşayan Türkmen boyları ise Karakeçili, Kılaz, Gubaş, Perçenek (Tahtacı), Karaevli (Karaveliler), Ahıska Türkleri (Gökoğuzlar) dır.

Yukarıbey İlköğretim Okulu Müdürlüğü güzel bir çalışma ile bölge kültürel kalıntılarından muhteşem bir Yerel Etnografya salonu hazırlamıştır.

Bu çalışmaya duyarlı kişilerin katkıda bulunması daha da zenginlik kazandırır.

Çamavlu'da teneke tulum peyniri, Nahiye'de cilveli çayı, Demircidere Şarabı, her köyde bir Havutbaşı kilimi, fıstık çamlarının etrafa saçtığı oksijeni insana tarifi mümkün olmayan bir haz verir.

MİHRAPLI SECCADE
BERGAMA HALILARI - XIV -

Türkmen halıları
içerisinde Mihraplı
Seccadelerin yeri elbette
ayrıdır. Bölge olarak
Kazdağı, Yunt Dağı ve
Kozak yöresinin
özelliklerini taşırlar.

Karakter olarak
aynı iken, renk
ve imge
ayrılıkları bize
bölge ve
Türkmen boy-
larını çağrıştırır.

GEOMETRİK ŞEMALİ
BERGAMA HALILARI - XV -

Bergama Halı gruplarının içerisinde yakın dönem halılarında olup Kazdağı, Yunt dağı, Karadağ, Kozak, Yagcibedir halılarında 18.yy. dan sonra bölgede üretilen halı türüdür.

Başlangıçta hayvan, bitki, insan motifleri yerini artık geometrik şekiller almıştır.

ZEMİNİ UZUN BANTLARLA BELİRLENMİŞ
BERGAMA HALILARI - XVI -

Bergama ve çevresinde dokunan bu tür halılar örnek ve motifleri sınırlı bir halı türüdür.

Ters "U" larla karakter alarak bir desen oluşturmuştur.

KARADAĞ GRUBU BERGAMA HALILARI - XVII -

Karadağ'ın
zirvesindeki
krater gölü
buraya bir
başka güzellik
katar.
Zirvede
güneşin
batışını
seyretmeye de
doyum olmaz.

İ dari olarak Dikili İlçesine bağlı Karadağ
etrafındaki konar göçer Türkmen
boylarındanr.

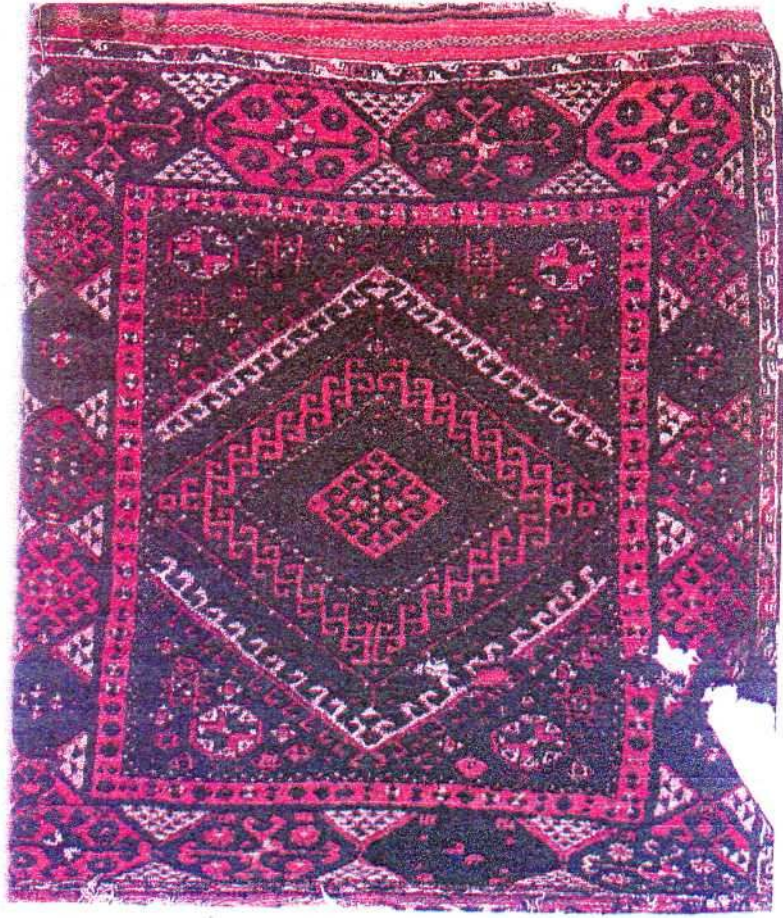
Karadağ Bölgesinde, Merdivenli, Hasanağa,
Demirtaş, Bademli, Yahşi Bey köylerinden
yalnızca Merdivenli, Yahşi Bey ve
Hasanağa'da dokuma tezgahları vardır.

Kilim, çuval, heybe ve halı dokunmaktadır.

Bölgede Hardal, Muslu, Çepni, Kaan ve Köşker boylan bulunmaktadır. Hardal, Muslu ve Kaanlar arasında yakın akrabalıklar vardır.

Dokuma sanatlarında doğru-yanlış, iyi-kötü, güzel-çirkin kavranılan daha çok işlenmiştir.

Hardallar yoğun olarak Akhisar yöresinde bulunmakla birlikte Merdivenli ve Hasanağa köylerinde çoğunluktadırlar. Bu bölgede 1862 'ye kadar konar-göçer yaşamı sürdürmekteydiler.

Renk ağırlıkları ise kırmızı, siyah ve mavinin değişik tonlarıdır.

Önceleri doğal boyalar kullanılırken artık kimyasal boyalar kullanılmaktadır.

GRUPLANDIRILAMAYAN GELENEKSEL BERGAMA HALILARI - XVIII -

Şimdiye kadar değerli bir çok bilim adamı ve araştırmacıların yaptıkları saygıdeğer çalışmalarla bölge halıları kategorize edilmiş olup bunların dışında kalmış ve anonimleşmiş halıları da elbet sahiplenmek gerek.

İşte bu grup halılarda damga, imler, renkler, desenler ve emeği ile yöresel olan halıları da bu grupta toplanmıştır.

SONUÇ BİLDİRGESİ

Bölge araştırmasında Erken Dönem Bergama ve Batı Anadolu Halıları'na rastlanmamaktadır.

Bu döneme ait dokuma el sanatları ülkemizde ve dünyada örnekleri çok az sayıdadır. Bu halıların geneli yurtdışında kiliselerde, soylu kişilerin malikanelerinde ve özel koleksiyonerlerde bulunmaktadır. Türkiye'de ise sayıları otuzu geçmeyecek kadar azdır. Bunlar da etnografya müzelerinde ya da özel koleksiyonerlerdedir.

Erken Dönem Bergama ve Batı Anadolu Halılarının asıllarına sadık kalınarak özel siparişlerle dokumalar günümüzde de yapılmaktadır.

Geç Dönem Bergama ve Batı Anadolu Türkmen grubu halılarından Bergama'da 18.yy halılarına ender olarak köy camilerinde Bergama Müzesi ve diğer müzelerde bulunmaktadır.

Bazı ailelerin evlerinde de ata yadigarı olarak saklanmaktadır.

20.yy ortalarına kadar Geç Dönem Bergama ve Batı Anadolu ve Türkmen grubu hanlarına hemen hemen her camide rastlanmakta olduğunu ilgili kişilerin ağzından duyduk. Bu döneme ait halıların bir çoğunun camilerimizden talan edildiği tespit edilmiştir.

Geç Dönem Bergama ve Batı Anadolu hah grupları ticari kaygılardan ve hak ettiği değerleri bulamamaktan özünü yitirerek yozlaşma eğilimi içine girmiştir. Buna benzer birçok nedenlerden dolayı Bergama'da diğer el sanatları gibi dokuma el sanatları da can çekmektedir.

Bergama ve yöresi Türkmen el dokuma sanatlarına eski kalite ve saygınlığını yeniden kazandırmak için:

1- Dokuz Eylül Üniversitesi veya Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ile geniş çapta işbirliği yapmak.

2-Bergama Ticaret Odası, Dikili ve Bergama Kaymakamlığı, Müftülükler, Halk Eğitim Müdürlüklerinin oluşturacağı

Dokuma El Sanatları Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulması.

3- Bergama ve yöresi Türkmen grubu dokuma el sanatları araştırma, üretim, tanıtım, pazarlama işbirliğinin oluşturulması.

4- Dünya halı pazarlama lobisini araştırmak, öncelikle bu lobinin ulaşamadığı ve etkin olamadığı İtalya, Avustralya, İsveç ve İskandinav ülkelerine yönelik tanıtım pazarlama çalışmaları yapmak.

5- Halı, kilim pazarlamasındaki aracı ve tefecileri saf dışı etmek.

6- Türkiye'deki tüm tur operatörlerine yönelik tanıtım ve pazarlama çalışmalarını yapmak.

7- Bergama ve Batı Anadolu Türkmen grubu dokuma el sanatlarında kalite kontrolü için:

a) Kaliteli yün (yapağı) kullanımı mecburiyeti,

b) Güzel Sanatlar Fakültelerine doğal kök boyalar üzerinde araştırma, geliştirme, çalışmaları yaptırmak.

c) Dokuma el sanatlarında doğal kök boylarının kullanım zorunluluğunun getirilmesi.

d) Bergama ve Batı Anadolu Türkmen grubu dokuma el sanatlarına ait envanterlerinin hazırlatılıp standartlarının oluşturulması.

e) Bergama ve Batı Anadolu Türkmen grubu dokuma el sanatları kurs ve üretim merkezlerinin oluşturulup, hammaddelerinin bir merkezden sağlanması.

f) Üretim, tanıtım ve pazarlama birliğinin oluşturulması.

Okurlarımızdan konu ile ilgili hassasiyet gösterip ilgilenenlere şimdiden teşekkür ederiz.

BERKSAV

Bergama Kültür ve Sanat Vakfı

KAYNAKÇALAR

- 1- Türklerin Tarihi.....**Doğan AVCIOĞLU**
- 2- Oğuzlar.....**Faruk SÜMER**
- 3- Tarihten Günümüze Bergama Halıları..... **Fahrettin KAYIPMAZ**
- 4- Bergama Uygarlık Tarihi.....**Eyüp ERİŞ**
- 5- Kınık.....**Eyüp ERİŞ**
- 6- Kozak.....**Eyüp ERİŞ**
- 7- Turanlı.....**Eyüp ERİŞ**
- 8- Dikili.....**Eyüp ERİŞ**
- 9- Bergama Halıcılığı.....**Kazım YARAY**
- 10- Türk İslam Eserleri..... **Osman BAYATLI**
- 11- Tahtacılar.....**Y. Ziya YÖRÜKKAN**
- 12- Balıkesir Sındırgı Yağcıbedir Halıları.....**Yeşim ÖZTÜRK**
- 13- Akropol.....**Osman BAYATLI**
- 14- Asklepion.....**Osman BAYATLI**
- 15- Bergama İnanç Coğrafyası..... **Eyüp ERİŞ**
- 16- Meydan Larousse
- 17- Atlas Dergisi
- 18- Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları.....**Besim ATALAY**
- 19- Gelişim-Genel Kültür Ansiklopedisi
- 20- Gelişim Hachet Ansiklopedisi
- 21- Büyük Larousse
- 22- Türk Kilim Motifleri.....**Yusuf DURUL**
- 23- Pergamon.....**Wolfgang RADT**
- 24- Geographika.....**STRABON**
- 25- Bergama Çuvalları.....**Elizabeth TAŞNIR**
- 26- Allianoı Kazı Notları.....**Ahmet YARAŞ**
- 27- PAZIRIK Altaylardan Bir Halının Öyküsü.... **E. Fuat TEKÇE**

Ö Z G E Ç M İ Ş

NECATİ KARAÇOBAN

1951 Sivas-Ulaş doğumlu.

İlk ve orta öğrenimini Ulaş'ta tamamladı. 1971 yılında Pamukpınar İlköğretmen Okulu'ndan mezun oldu.

Muş ve Sivas İline bağlı köylerde çalıştı.

1979 yılında Bergama'da öğretmenlik görevi yaptıA.ÜAÖ.Fakültesi Eğitim Önlisans Programını tamamladı.

1996yılında emekliye ayrılarak özel öğretim kurumlarında çalıştı.

İlköğretime yönelik İlçemizi tanıyalım." Bergama kitabı yayınlandı.

"Bergama İnanç Coğrafyası" adlı eserin hazırlanmasında araştırma çalışmaları yaptı.

İki yıllık Araştırma çalışması ile Berksav Belleten için Günümüze Değın Bergama Sergeni 'ni hazırladı.

Evli ve iki çocuk babasıdır.